

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ДАМУ ОРТАЛЫҒЫ
АРНАЙЫ ЖӘНЕ ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ

Егорова Е.В.
Аханова Ж.Б.
Құлтаев Д.Х.

**Ерекше білім беру қажеттіліктері бар
ұяғалардағы үйде оқу ассистенттің
қажеттіліктеріне байланысты**

Әдістемелік ұсынымдар

Алматы 2022

ӘОЖ 376
ББК 74.3
С64

Мақұлданды және сынылды Ғылыми-әдістемелік кеңеспен
Арнайы және арнайы білім беруді дамытудың ұлттық ғылыми-
практикалық орталығының
инклюзивті білім беруді (2022 және 2021 жылдардағы жинақтардың №36 хаттама).
Ғылым және білім министрлігінің мектепке дейінгі және орта білім
беру
Қазақстан Республикасының.

Авторлар-құрастырушылар:

Егорова Е.В. – м.ғ.к. арнайы және инклюзивті зертханалар
"Ұлттық ғылыми-практикалық орталық" РММ мектептегі білім беру
арнайы және инклюзивті білім беруді дамыту" ҚР БҒМ

Аханова Ж.Б. – м.ғ.к. арнайы және инклюзивті білім беру
зертханасының меңгерушісі
"Ұлттық ғылыми-практикалық орталық" РММ мектептегі білім беру
арнайы және инклюзивті білім беруді дамыту" ҚР БҒМ

Рецензенттер:

Құттыбаева Ж.Қ. – ақпараттық-талдау бөлімінің меңгерушісі
СЖАО ҰҒПО бөлімімен;

Удуримова Ш.С. – "№10 жалпы білім беретін мектеп" КММ
директоры
Алматы"

ISBN 978-601-08-0217-9

Ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балаларды сүйемелдеу
білім беру ұйымдарындағы педагог-ассистентпен: әдіс. ұсынымдар/
Егорова Е.В., Аханова Ж.Б., Култаев Д.Х. - Алматы: РСИО ҰҒПО,
2022.-42

б. Психологиялық көмек көрсету ұйымдары үшін пайдалануға
ұсынылған материалдар-
мүмкіндігі шектеулі оқушыларды педагогикалық қолдау,
жалпы білім беру ұйымдарында жетімдікке білмеушілерлер арналған,
жалпы білім беретін мектептердің мамандарына.

ӘОЖ 376

ББҚ 74.3

ISBN 978-601-08-0217-9

© ҰҒПО РСИО, 2022

© Егорова Е.В., Аханова Ж.Б., Култаев
Д.Х.

2

МАЗМҰНЫ

АНЫҚТАМАЛАР МЕН ҚЫСҚАРТУЛАР	4
КІРІСПЕ	5
НЕГІЗГІ БӨЛІМ	6
1 Педагог-ассистенттің қызметін нормативтік-құқықтық қамтамасыз ету Қазақстан Республикасының білім беру ұйымдарында	6
2 Ұйымдардағы педагог-ассистент қызметінің мазмұны білім беру	7
2.1 Педагог-ассистент қызметінің мақсаттары, бағыттары мен принциптері	7
2.2 Арнайы білім беру қажеттіліктерін бағалау тәрбиеленушілерді/оқушыларды педагог-ассистент ретінде	9
2.3 Оқушылардың оқу іс-әрекетін ұйымдастырудың әдістері мен тәсілдері	14
2.4 Тәрбиеленушілердің/оқушылардың проблемалық мінез-құлқын жеңілдету	20
2.5 Педагог-ассистенттің оқу үдерісіне қатысушылармен өзара іс-қимылды- тәрбие процесінің	21
ҚОРЫТЫНДЫ	28
ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ	29
ҚОСЫМША	30

АНЫҚТАМАЛАР МЕН ҚЫСҚАРТУЛАР

ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар тұлғалар (балалар) - тұлғалар (балалар), олар үшін арнайы жағдайларда тұрақты немесе уақытша қажеттіліктерді сезіну тиісті ~~белгілерді білім алушы және осы білім беру бағдарламаларын қамтитын~~ шарттар оқытудың бағдарламалары мен әдістері, техникалық, оқу және басқа құралдар, қоршаған орта тыныс-тіршілігін қамтамасыз ету, арнайы психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу ~~мен білім беру қажеттіліктерін бағалау~~ - көмектің көлемін анықтау және білім беру бағдарламаларын меңгеру мүмкін болмайтын әлеуметтік және ~~өзіне-өзі қарама-қарсы мақсаттар~~ мақсатында білім алушыға, тәрбиеленушіге ~~ерекше білім берілуіне~~ қажеттілігі бар адамдармен (балалармен); тиісті ~~денгейдегі білім алушының~~ ~~оның~~ ~~ішінде~~ ~~жосынға~~ ~~білім беру ұйымдастырылған~~ ~~білім беру:~~ білім беру ұйымдарында іске асырылатын, оның барысында әлеуметтік қамсыздандыру құрылатын- тұлғаларды (балаларды) табысты оқыту мен дамытудың психологиялық-педагогикалық ~~мен~~ ~~құлықты талдау~~ - бұл дамытатын ғылыми пән ~~мен~~ ~~білім берілуіне~~ ~~қажеттілігі~~ ~~мен~~ ~~білім алушылардың~~ ~~бағалау~~ ~~негізінде~~ және ~~қажеттіліктерді~~ түрде қолданады әлеуметтік маңызды мінез-құлықты жақсарту.

ҚР - Қазақстан Республикасы
 ҚР БҒМ - Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
 ҚР МЖМБС - Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты
 Қазақстан Республикасы
 ОП - ерекше білім беру қажеттіліктері
 ПМПК - психологиялық-медициналық-педагогикалық консультация
 ӨҚҚҚ - психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу қызметі

КІРІСПЕ

Инклюзивті білім беруді дамытпай, инклюзивті қоғам болу мүмкін емес. Ең алдымен, қоғамның өзі адамдар арасындағы қарым-қатынас мәдениеті екенін түсінуі керек адамдарға... әртүрлі адамдарға деген құрмет мәдениетінен туындайды. Білім беру жағдайында инклюзивті тәжірибеде педагог-ассистенттің қызметтері өмірлік маңызды - алаңдатпай мұғалімнің педагогикалық іс-әрекеті, ЕҚБ бар оқушыларға қатысуға көмектесу білім беру үдерісі, мектеп ережелерін сақтауға үйрету, қалыптастыру құрдастарымен адекватты қарым-қатынаста болу, мінез-құлық ерекшеліктерін реттеу.

білім беру ұйымдарының, олардың дербес қызметінің жай-күйі бойынша шектелген жағдайда денсаулық;
- білім алушыларға психологиялық-медициналық-педагогикалық кеңестің ұсынысы бойынша көмек көрсетеді.
консультациялар;
- мұғалімнің жетекшілігімен тәрбиелік, түзету жұмыстарына қатысады;- дамытушылық процестерде;
- ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыны тексеруге қатысады психологиялық-педагогикалық қолдау қызметі мамандарының қажеттіліктеріне, сондай-ақ
сондай-ақ жеке білім беру бағдарламаларын (оқу жоспарларын) құрастыруда, оның ішінде ішінде мінез-құлықтық, қысқартылған (бейімделген) бағдарламалардың іске асырылуын қамтамасыз етеді.,

арнаулы оқу бағдарламалары мен оқу материалдарының арнайы білім беру бағдарламаларын және оқу материалдарын оқушының білім алу қажеттіліктерін қанағаттандыру;
- бақылауды жүзеге асырады және ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушы туралы мәліметтер жинауды жүзеге асырады оқыту және дамыту жұмыстары үдерісіндегі қажеттіліктерге, нәтижелерді хаттамалауға білім беру бағдарламасын меңгеру, білім беру, әлеуметтік даму динамикасы- оқушының бейімделу (мінез-құлық) дағдыларын қалыптастырады, мұғалімге ақпарат береді және мониторинг жүргізу үшін психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің мамандарына оқушыны оқыту және әлеуметтендіру үдерісінің динамикасы;
- тіршілік қауіпсіздігі мен денсаулығының қажетті жағдайларын сақтайды ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар білім алушыларды күзетпен ұстауды сақтайды.

сүйемелдеу және педагогикалық бағалау;
2 Білім беру ұйымдарындағы педагог-ассистент қызметінің мазмұны

- әртүрлі нанымдар мен көзқарастарға төзімділік, мәдени көзқарасқа ашықтық танытады;
2.1 Педагог-ассистент қызметінің мақсаттары, бағыттары мен принциптері
білім беру үдерісінде қатысушылардың әртүрлілігіне және насихаттауды жүзеге асыруда педагог-ассистент көмек оқушыларға басшылық және қолдаушылық және коммуникативтік ерекшеліктерімен, соның салдарынан, оқушылар білім беру, оның ішінде қоғамның жеке тұлғаларға толерантты қарым-қатынаста өз бетінше қатыса алатын жағдайда. Жеке дара мүмкіндігі шектеулі оқушыларға педагог-ассистенттің сүйемелдеуі ұсынылады ерекше білім беру қажеттіліктеріне байланысты, көрінісін мінез-құлықта тәртіп ережелерін орындай алмауы; мүмкін емес белгіленген нысан бойынша есетік құжаттаманы жүргізеді [3,5].
партада отыру, тұру, сыныпты аралау; мұғалімнің талаптарын орындамайды;

2) фронтальды нұсқауларды және ауызша нұсқауларды қабылдау немесе түсіну қиындықтарымен үздіксіз жеке көмек пен қолдау қажет болған кезде тәрбиешінің түсініктемелері мұғалімнің оқушының сүйемелдеуі мен түсінуіне қажеттіліктерімен: білім алушы мүмкін емес сабаққа өзі дайындалу, ересек адамның көмегінсіз сынып жұмысына қосылмайды, болмайды мінез-құлық және эмоционалдық бұзылыстар: оқушы дауыстап сөйлейді, құлықтық тапсырмаларды орындайды; себепсіз айқайлайды, жылайды, балалардың назарын аударады және сынып/топ жұмысына кедергі келтіреді; сынып тастарына, педагог мәнеріне қатысты өзге ері агрессиялы және немесе агрессиялы көрсетілетін немесе топта өз бетінше білім алу қабілетін қалыптастыру бұзбақталғандық аралық тәртіп және ережелерін қатаң сақтауға қажетті бұзылған балаларға өзара әрекеттесулер [5].

Педагог-ассистент қызметінің мақсаты: баланың бейімделуіне көмектесу мектеп жағдайларына және мектеп ережелері мен талаптарын сабақта да, сабақта да орындауға сабақ қызметінің ішінде сыныптағы сабақтарда өз бетінше және нәтижелі жұмыс істеуін қамтамасыз ету;
1. оқушының мектептегі тәртіп ережелерін сақтауға үйрету;
2. сабақта нәтижелі қарым-қатынас жасау үшін коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру

мұғалім және сыныптастары;
3. дербестік және арнайы қолдаудан тәуелсіздік дағдыларын қалыптастыру мектептегі және сыныптағы ересек адам.

Педагог-ассистенттің мұғалімге көмек көрсету функциясы да бар: көмектеседі оқу бағдарламасын бейімдеу және дараландыру, барабар әдістерді таңдау және оқыту әдістері, арнайы оқу-әдістемелік құралдар мен материалдар және т.б. Педагог-ассистент қызмет кабинетінде жеке сабақтарды да жүргізе алады психологиялық дағдыларын қолдану [4].

Мүмкіндігі шектеулі балаларға педагог-ассистент қызметін көрсету психологиялық дамуы мен мінез-құлық ұсынымдар негізінде жүзеге асырылады ПМПК. Мектепті сүйемелдеу қызметі өз шешімімен мыналарды да ұсына алады жеңіл мінез-құлық проблемалары бар білім алушыларға педагог-ассистенттің қызметтері және бір тоқсан ішінде сыныптағы бейімделу қиындықтары. Егер көмек осындай болса жеке көмекшіні одан әрі көрсету керек, содан кейін оқушыға қажет осы білім беру қажеттігін растау үшін ПМПК-ға жіберу.

Мүмкіндігі шектеулі балаларға педагог-ассистенттің көмегі ұсынылады психологиялық даму (ақыл-ой кемістігі, ақыл-ой кемістігі және т.б.), сондай-ақ бар балаларға егер оларда жоғарыда аталған мінез-құлық және мінез-құлық белгілері байқалса, әдеттегі даму педагог-ассистенттің өзінше қолдау және қатжымын ұйымдастырады, білім алушы көмектеседі.

Мінез-құлық проблемалары болмаса, педагог-ассистенттің көмегі мүмкіндігі шектеулі балаларды түзету бағытына жұмыстарды жүргізеді. Педагог-ассистент қолданбайды.

оқушы үшін қолынан келгенін жасау керек, ол оқушыға көмектесуге тырысады өз бетінше білім алып, оқу дағдыларын өз бетінше меңгеруге үйретеді. Педагог-ассистент ерқашан көрсетілетін қолдауды азайту үшін жұмыс істеуі керек оқушының өз бетінше білім алуы үшін қажетті жағдайларды құрастырады.

Мүмкіндігі шектеулі балалардың жеке қажеттіліктеріне қолдау ұсынылады оқушының сыныптағы және мектептегі толық қатысуы үшін немесе оқушының негізгі баланың өз бетінше білім алу қабілетін қалыптастырғанға дейін сыныпта/топта немесе тұрақты негізде қарым-қатынасы тұрақты бұзылған балаларға және әлеуметтік өзара іс-қимыл. Айқын білінетін бұзылулары бар оқушылардың ата-аналарына қоғамға жат әрекеттерде көрінетін мінез-құлық (айқын агрессия) арналған психологиялық-педагогикалық қолдау қызметі шешімінің негізінде ұсынылады міндетті түрде арнайы дайындықтан өту жоғары психологиялық немесе арнайы дайындық негізінде педагог-ассистент өз қызметінде негізгі қағидаларды басшылыққа алады арнайы жасақталған принциптерімен:

8

- психологиялық-педагогикалық әдістердің біртұтас кешенін болжайтын кешенділік принципі.
неғұрлым жоғары тиімділік пен нәтижелілікке қол жеткізуге арналған іс-шаралар;
- барлығының өзара іс-қимылы мен ынтымақтастығын көздейтін пәнаралық принцип
психологиялық-педагогикалық процеске тартылған мамандарды тарту, сондай-ақ қосу
бұл үдерісте ата-аналар тең құқылы серіктестер ретінде;
- жүйелі мақсатты оқытуды көздейтін жүйелілік қағидаты
мінез-құлқында ауытқушылықтары бар оқушының/тәрбиеленушінің әлеуметтік белгілі бір дағдыларына қолайлы мінез-құлық;
- белгілі бір нәрсенің дамуын ескеруді көздейтін онтогенетикалық принцип онтогенезде орын алатын нақты дағдының;
- балаға тұтастық ретінде қарауды көздейтін тұлғалық көзқарас принципі тұлғаның барлық жеке ерекшеліктерін, қажеттіліктерін мен мүдделерін ескере отырып;
2.2 Тәрбиеленушілердің/оқушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін еркін пайдалануды көздейтін сараланған тәсіл принципі педагог-ассистентпен байланысты психологиялық-педагогикалық түзетуді ұйымдастырудың әдістері, тәсілдері мен формалары.

Педагог-ассистенттің қызметі іс-әрекеттің жалпы алгоритмімен анықталады оқушының/тәрбиеленушінің белгілі бір дағдыларының қалыптасу деңгейінен [5]. психологиялық-педагогикалық қолдау қызметтері ("12 қадам") [6]. Үдеріс оқушыны сүйемелдеу тереңдетілген білім беру бағдарламасының деректері негізінде жоспарланады және жүзеге асырылады.

педагог орындаған оқушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау-ассистент басқару мақсатында және өзінше қолдануға беруге арналған педагог-ассистенттің проблемалары бірнеше кезеңнен тұрады.

1 кезең. Мінез-құлқында ақауы бар оқушы мектепке келген бойда (бірінші баланың мектепке болу аптасы) қорытынды мен ұсынымдарды зерделеу жүргізіледі Баланың ПМПК. Ата-аналар педагог-ассистентпен алғашқы кездесуге

шақырылады

балада бар мүмкіндіктерді, жағымды қасиеттерді және қиындықтарды анықтау (1-қосымша). Педагог-ассистенттің ата-аналармен әңгімелесуіне арналған сауалнама мүмкіндік береді

келесі ақпаратты жинау: ата-аналардың баланың ата-анасымен қарым-қатынасын және ата-аналармен әңгімелесу барысында педагог-ассистент бір мезгілде мыналарды

бақылайды: ақынның (аңқелер) баланың қалауы, тәуелсіздік деңгейі, бар жағы " толтырады педагог-ассистенттің өзінің және ата-аналардың арасындағы қарым-қатынастың проблемалық мінез-құлқының ерекше ата-аналардың қалауына қарай келеді.

Бұл хаттаманы толтыру баланың бейтаныс жерде өзін қалай ұстайтынын білуге мүмкіндік береді

жағдай, бейтаныс адамдармен қарым-қатынас жасайды, өтініш білдіреді, өзіне

тартады

2 кезең. Келесі кезеңде педагог-ассистент болудың бірінші аптасы ішінде зейін, бейтаныс пәндерге танымдық қызығушылық танытады, сонымен қатар мектептегі баланы сыныптағы сабақта оқушыға бақылау жүргізеді және проблемалық мінез-құлқы көрсете ме.

"бақылау хаттамасына" мәліметтерді толтыра отырып, оқу іс-әрекеті мен мінез-құлқының ерекшеліктері

педагог-ассистент сабақта" (3-қосымша).

9

Педагог-ассистенттің сабақта бақылау хаттамасы 5 күн ішінде толтырылады математика, сауат ашу, орыс тілі, қазақ тілі сияқты негізгі сабақтардағы оқу күндері

тіл, оқу, дүниетану, сонымен қатар дене шынықтыру сабағында. Хаттама

педагог-ассистенттің сабақтағы бақылаулары келесі ақпаратты алуға мүмкіндік береді:

сабаққа дайындығын көрсетеді, мұғалім мен педагог-ассистенттің нұсқауларын орындайды,

өзіне ұсынылған тапсырмаларды орындайды, үлкендердің немесе

Егер оқушы сабақта проблемалық мінез-құлқы танытса (мысалы, сыныптастарының көмегіне қол жеткізеді, айқайлайды, сыныпты аралайды, т.б.), бағдарламаның негізінде оқу тапсырмасын орындау барысында сыныптастарын

бақылайды хаттамаларына сәйкес мұндай мінез-құлқының ерекшеліктерін тіркейді іс-әрекеттерге, құрдастарына едіктейді, көмек сұрайды, агрессия, мінез-құлқы

және мінез-құлқының ерекшеліктерін (4) қосымшалар. Басқа жағдайларда хаттамалар бақылау нәтижелерін бейімделу ата-аналарға арналған сауалнама келесі

мақсаттарда әзірленеді

жағымсыз мінез-құлқы көріністерінің белгілі бір себептерін анықтау. Мысалы, егер

педагог-ассистент агрессияның көріністерін сабақта, содан кейін ата-аналарда

егжей-тегжейлі атап өтеді

агрессия, мінез-құлқының ерекшеліктері нақтыланады; оның себебі не болып табылады немесе

3 кезең. Егер қарап бақылау нәтижесінде алынған мәліметтерді жалпылау жүргізіледі, қандай жағдайда көрініс табылады және т.б.

Әңгімелесу, ата-аналар арасында сауалнама жүргізу және тереңдетілген тексеру. Себептер мен бақылау нәтижелерін бақылау нәтижесінде анықталған проблемалар

және мінез-құлқы тудыратын факторлар.

"Педагог-ассистенттің психологиялық қызметтің отырысына балаға ұсынуы-

педагогикалық сүйемелдеу" (5-қосымша).

4 кезең. Сүйемелдеу қызметінің басқа мамандарымен бірлесіп жүргізіледі

оқушының арнайы білім беру қажеттіліктерін талқылау және мазмұны анықталады

психологиялық-педагогикалық қолдау. Пішіні, қарқындылығы және туралы шешім

қабылданады

педагог-ассистенттің көмек көрсету ұзақтығының. Көлемі анықталады

жеке қолдау: толық (мұғалім-ассистент оқушыны толығымен сүйемелдейді

оның мектепте болған уақытында - барлық сабақтарда, үзілістерде және мектептегі жұмыстың басқа түрлерінде.

); толық немесе ішінара педагог-ассистенттің сүйемелдеуі талап етіледі жеке сабақты бір баланың немесе жеке сабақтарда немесе тағайындалған (мысалы, бұзылады

сабақтар немесе сыныптағы басқа балалармен жиі ұрысады, қатты дауыстап

айғайлайды, басқаларды аландатады және

т.б.) түзету бойынша жеке жұмыстарды жүргізу қажеттілігі көрсетіледі

белгілі бір мерзімге сыныптағы сабақтарға қатыспай мінез-құлқы (көрсетілген

жеке бағдарлама бойынша). Бұл кезеңде педагог-ассистент жеке өткізеді

оқушымен оқу пәндері бойынша сабақтар. Бейімделу қажет болған жағдайда

немесе

белгіленген тәртіппен айқындалатын оқу бағдарламаларының мазмұнын

дараландыру

тәртіппен [5], арнайы педагогтар сынып жетекшісімен, тәрбиешімен бірлесе

отырып-

ассистент педагогикалық диагностика негізінде бағдарламаларды бейімдеуді

жүзеге асырады немесе

негізгі пәндер бойынша жеке оқу бағдарламаларын құрастырады. Арнайы

педагог педагог-ассистентке консультация береді, әдістерді таңдау бойынша

ұсыныстар береді және

жұмыс тәсілдерін, дидактикалық материалды меңгереді, жұмысты бақылайды

жеке сабақтарда. Педагог-ассистент жеке сабақтарды құрастырады жоспарлар жасайды, олар бойынша оқу сабақтарын өткізеді және оқу бағдарламасын меңгерудің табыстылығын атап өтеді матер Бақылау қорының арнайы құрылымы арқылы оқушылардың (бақылау) нәтижелерін талдағаннан кейін еркін іс-әрекетте және сабақтарда педагог-ассистент мамандармен бірлесе отырып психологиялық-педагогикалық қолдау қызметтері қолдау бағдарламасын жасайды оқушының төрттен біріне. Қолдау бағдарламасы бойынша бөлімдерді қамтуы тиіс сыныпта және сабақтан тыс уақытта әлеуметтік қолайлы мінез-құлық дағдыларын қалыптастыру іс-әрекетін, коммуникативтік дағдылардың оқу іс-әрекетінің компоненттерін қалыптастыру. Педагог-ассистенттің басты мақсаты - өзімен бірге жүретін оқушының болуы сыныптың бас бөліміне оқу бағдарламасы бойынша білімді бірігіп оқу мақсатына педагог-ассистент сүйемелдеуді сыныптағы оқушыны бақылау хаттамасынан алады.

Педагог-ассистенттің сабақтағы барлық бақылау хаттамалары 5 күн ішінде толтырылған

оқу күндеріне талдау жасалады. "Жоқ" немесе "кейде" бағанындағы деректер мынаны білуге мүмкіндік береді

дағды қалыптасқан жоқ. Қалыптаспаған дағдылар қолдау бағдарламасына ауыстырылады

Қолдау бағдарламасына ынталандырушы, рефлексивті және бағалау кіреді мақсаттар, нағыз дағдыларды құру. Тоқсандың соңында бақылау қайта жүргізіледі және нәтижелерінен алуға болады, хаттамалар толтырылады. Егер дағды осы тоқсанда қалыптаспаған болса, онда ол проблемалық мінез-құлықпен жұмыс істеу әдістері. Сондай-ақ оқу жылының кейінгі тоқсанына ауыстырылады. Педагог-ассистент психологиялық қызметтің жеке бағдарламасын педагог-ассистенттің қолдануымен оқушының психологиялық кеңестерді пайдалану.

Оқушыны оқыту (тексеру) алгоритмінің барлық кезеңдері орындалғаннан кейін

мінез-құлық проблемалары жүргізілді педагог-ассистент сүйемелдеуге көшеді кейін бағдарламаны оқушы бірігіп

сыныпта, ал басқалары жалпы білім беретін сыныптардағы жұмысқа біртіндеп қосылады. Бұл

әрбір оқушының өзіндік мүмкіндігі бір оқу бағдарламасының мақсаттарына байланысты

жалпы білім беретін сыныпта:

- оқушы 80% жағдайда ересек адамның (мұғалім, педагог-ассистент) нұсқауларын орындайды;
- оқушы тәрбиелік әрекетке кедергі келтіруі мүмкін мінез-құлық танытпайды процесс барысында, кем дегенде қатарынан 15 минут;
- оқушы адекватты түрде мұғалімнің назарын өзіне аудара алады (білдіру сұрау, көмек сұрау, өз тілегіңізді ауызша немесе пайдалану арқылы жеткізу баламалы коммуникация жүйесін құру);
- оқушы адекватты түрде келісін және бас тартуын білдіре алады;
- оқушы басқа адамдарға зиян келтіруі мүмкін мінез-құлықты көрсетпейді немесе өзіне.

Егер мінез-құлық проблемалары бар оқушының дайындығы байқалмаса жоғарыда көрсетілгендерге сәйкес жалпы білім беретін сыныптағы сабақтарға қатысу

11

критерийлер бойынша, содан кейін бастапқыда баламен жеке жұмыс жүзеге асырылады бойынша

психологиялық кабинетте қажетті функционалдық дағдыларды қалыптастыру-педагог-ассистенттің оқушымен жеке жұмысының мазмұны

1. Мінез-құлық проблемалары бар оқушының дайындығы байқалмаған кезде жалпы білім беретін сыныптағы сабақтарға қатысу, онда оқушы оқу уақытының 100%

психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу кабинетінде орналасқан, онда педагог-ассистент

оқушымен оқу пәндері бойынша жеке сабақтар өткізеді. Осы кезеңде

педагог-ассистент психологпен бірлесе отырып, жағымсыз жағдайларды жеңу бойынша жұмыс жүргізуде

баланың мінез-құлқы. Жеке сабақтарда педагог-ассистент:

- оқушымен сенімді қарым-қатынас орнатады;
- үлкендердің нұсқауларын орындауға үйретеді;
- педагог-ассистенттің нұсқауын қабылдауға, көтермелеуге, іс-әрекетке еліктеуге үйретеді педагог-ассистенттің;
- педагог-ассистентпен бірге тапсырмаларды орындай білуді қалыптастырады, содан кейін
- кішкене көмекпен және ақырында өз бетінше;
- табандылықты, мақсатты түрде орындау және бақылау қабілетін дамытады тапсырмаларды орындаудың табыстылығы;
- оқушының мақсаттарды орындауға қабілетін жеткізеді-көтермелеудің қоғамға қолайлы мінез-құлық дағдыларын беруге көмектеседі, қолдайы мінез-құлық және қауысыз әрекеттерді өлмейді. Оқушының ауысуы жалпы сыныптағы жұмыс үшін жеке сабақтарда алынған.

жалпы сынып бірте-бірте болу уақытын арттыра отырып, жүйелі түрде жүзеге асырылады

2. Оқушы мұғалім-ассистенттің қарапайым нұсқауларын орындай бастағанда, жалпы сыныптағы оқушының іс-әрекетіне еліктейді және 5-10 уақыт аралығында проблемалық мінез-құлықты көрсетпейді

жалпы оқу сабағының 80% жалпы оқу уақыты кейбір сабақтарда қосымше мүмкін болады

психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу.

- сыныптағы сабақтарда өзін-өзі ұстау және мойынсұну дағдыларын бекітеді;
- жол берілмейтін мінез-құлықты жою бойынша жұмысты жалғастыруда;
- баланың мінез-құлқын бақылайды: мектепте және үзіліс кезінде қозғалу кезінде; қарым-қатынаста сыныптастарымен.

Бұл кезеңде мінез-құлқында қиындықтары бар оқушы бірге келеді педагог-ассистент қысқа мерзімге – үзілісте 5-10 минутқа, жылы асханада, серуенде, музыка және дене шынықтыру сабағында. Педагог-ассистент жасайды

баланың құрдастарының көмегіне жүгінуі үшін жағдайлар. Жеңілдету үшін сыныптастарымен қарым-қатынас орнату, мұғалім-ассистент үзіліс кезінде ойындарды ұйымдастырады және өзіміз оқушылармен бірге ойнаймыз, еріп жүретін оқушымызға қолдау көрсетіп, көмектесеміз.

Содан кейін сыныптағы уақыт және оқу пәндерінің тізімі біртіндеп орындалады ұлғаяды.

12

3. Оқушы қазірдің өзінде өзінің мінез-құлқын бақылауға тырысқанда және болуы мүмкін

балалар арасында және олардың іс-әрекеттеріне еліктеу, онда оқушы жалпы оқу уақытының өзінде рәйби психологиялық-педагогикалық қолдау кабинетінде жұмыс істейді.

- сынып жетекшісімен бірлесіп жұмыс істеу: оның нұсқаулары мен айтылған өтініштерін қабылдау оқушының жеке өзіне;
- сыныптағы барлық оқушыларға арналған мұғалімнің фронтальды нұсқауларын орындау;
- құрдастарымен қарым-қатынас жасау;

4. Оқушының сабаққа қатысуға дайындығы байқалған кезде хабарлауға міндетті жоғарыда көрсетілгендерге сәйкес жалпы білім беретін сыныпта (дайындық педагог-ассистент оқушының демалысын қамтамасыз ету, оның ішінде кабинетке критерийлерін қараңыз ауысуы үшін мінез-құлқында ауытқулары бар оқушының жалпы білім беретін оқу психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу. орындарындағы сабақтарға қатысуына

сыныпта), онда оқушы оқу уақытының 100% жалпы сыныпта болады.

Психологиялық сүйемелдік дағдылар қалыптасады: құрдастарымен қарым-қатынас қалық сүйемелдеумен оқушы қиындықтарды жену сабақтарына келеді және жетекшісімен бірлесіп жұмыс істеу; оның нұсқаулары мен айтылған өтініштерін қабылдау

Кезінде мінез-құлық проблемалары бар оқушыны жеке сүйемелдеу жалпы сыныптағы сабақтарда немесе мұғалімнің дербес сабақтарға жету үшін жұмыс істейді:

- сыныптағы баланың мінез-құлқын ұйымдастыру: сабақта тәртіп ережелерін сақтау;

- оқушының бойында мектеп дағдыларын қалыптастыру: сабаққа дайындалу (қажеттісін алу

дәптерлер, оқулықтар, оқу құралдары және портфельге қажетсіздерін алып тастау),

дәптерде, оқулықта және т.б. шарлау.;

- баланы жұмыстың сыныптық түрлеріне тарту: қолды көтеру, тұру, егер

мұғалімнен сынып жұмысын бақылауды, топтық жұмысқа қатысулы сұрайды Келесі кезең педагог-ассистенттің қатысуынан төмендеуі болуы тиіс мұғалімнің баланың жұмыс істеуге тарту кәжіп болған жағдайда бағаға жақындау болуы тиіс. Педагог-ассистент оқушының мінез-құлқын бақылауға жақындауға қолдау көрсету (мадақтау), сұрау немесе жауап беру үшін

ауытқуларын бақылау – педагог-ассистент барлық жағдайда оқушымен бірге партада жұмыс істейді (жалпы сыныптағы сабақтарда немесе мұғалімнің дербес сабақтарға жету үшін сабақтарда);

- **біртіндеп алшақтау** – оқушы партада өзі жұмыс істейді, мұғалім-ассистент орналасқан оқушының артында, қажет болған жағдайда ұйымдастырушылық және бағыттаушы көмек көрсетеді.

Оқушы дербестік дағдыларын меңгерген сайын педагог-ассистент келесі әрекеттерді орындай алады

тек жеке сабақтарға қатысыңыз;

- **сыныптың өзіндік жұмыс** оқушының қажеттіліктеріне сәйкес партада педагог-ассистентті сүйемелдеу қызметін психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу өткізеді жекелей-

13

психологиялық-педагогикалық қолдау кабинетінде баламен дамытушылық жұмысты және мұғалімге О бар балаларды сыныптағы сабақтарда оқытуға көмектеседі.

2.3 Оқушылардың оқу іс-әрекетін ұйымдастырудың әдістері мен тәсілдері

Ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балалармен жұмыс істеу кезінде мүмкін әртүрлі заманауи әдістер мен тәсілдер, соның ішінде стратегиялар мен әдістер қолданылады

қолдануға болады. Бірақ бұл әдістер білім беруді дамытуға ықпал етеді мотивациямен оқу бағдары әрекетінді қырауы ең маңызды ынталандыру күнделікті негізде. Қандай да бір мінез-құлық орын алуы үшін, керек қатысуға ынталандыру.

Мінез-құлыққа қандай мотивациялық операциялар әсер ететінін біле отырып, біз жасай аламыз баламен жұмыс істеу кезінде біздің әрекеттерімізді өзгерту бізге қажет мінез-құлықты нығайту. Тапсырмаларды орындауды алумен ұштастыра отырып

ынталандыруға қажеттілік берілгенде қажетті орынға өзгерту едестерді қартадыра алады. Ол

бала үшін жағымды нәрсеге әкелетін оқиға ретінде маңыздылыққа ие болатын оқиға

болашақта бұл мінез-құлықтың пайда болу саны (басқалардың реакциясы, нені алуы-

онда қолды қандай да бір қызметке қол жетімділік). Болашақта мінез-құлық

болды. Ұштыру, мінез-құлықтың ұзақтығы мен қарқындылығы, сондай-ақ мінез-құлықтың ата-аналардан сауалнама жүргізу кезінде сіз дайын форманы пайдалана аласыз, ол

ысқақ жазғандарды бұл тағы да қайталады ата-аналар баланың мүмкін болатын әртүрлі сыйақыларына назар аударуы керек.

Бұл сауалнама

келесі сұрақтарды қамтуы мүмкін:

- Бала қандай тағамды жақсы көреді?

- Бала қандай ойыншықтарды жақсы көреді?

- Бала видеоны көргенді ұната ма? Олай болса, қайсысы?

- Бала музыка тыңдағанды ұната ма? Олай болса, қайсысы?

- Бала қандай ойындарды жақсы көреді?

Ата-аналардан сұхбат алудан басқа, марапаттау туралы көптеген идеяларды бақылау арқылы алуға болады

Бала қандай белсенді ойындарды жақсы көреді?

Оқушының қарым-қатынас жасау немесе әртүрлі ынталандыруларды қамтитын әрекеттерді орындау тәсілі үшін

еркін жүріс-тұрыс жағдайында. Уақыттың жалпы ұзақтығы жазылады, ол

оқушы белгілі бір іс-әрекетке айналады. Белсенділік неғұрлым ұзаққа созына-

бергенін ынталандырудың әлі де жұмыс істеп тұрғанына немесе

бір белгілерімен сенімді болмағанды айтып отырмыз.

баланың жағдайы өзгерді. Ынталандырулар мүдделер негізінде жеке таңдалады,

баланың қалауы, қажеттіліктері, бұл баланы орындауға ынталандыратындай етіп

ересектердің кез келген талаптары [8]. Ата-аналармен әңгімелесу барысында біз бәрінен бұрын не екенін анықтаймыз

бала жақсы көреді, оған қатар баланы еркін әрекетте бақылайды.

- тағамдық; баланың сүйікті тағамдары (печенье, кәмпиттер, жемістер және т.б.);

- материалдық: ойыншықтар, сенсорлық заттар, кітаптар, гаджеттер және т.б.;

- сүйікті іс-әрекеттер - ойындар, сурет салу, мүсіндеу, сенсорлық сезімдерді

қабылдау және т.б.

- әлеуметтік мақұлдау қимындары мен қимылдары күні-кейін оқушы мақұлдау

және мақтау.

(тапсырманы орындады, 10 минут бойы тыныш отырды, орнынан тұрмады, т.б.),

өйткені болашақта педагог-ассистент қалағанын нығайтуға көшеді

маңызды мінез-құлықты нығайту функциясын орындайды.

2) Арматураның жетондық жүйесі.

Белгілерді күшейту жүйесі - бұл принцип қолданылатын стратегия

позитивті күшейту және қашықтықтан күшейтуді қолдану принципі және

жалпыланған күшейту. Жетон кез келген зат (тиын) болуы мүмкін,

жапсырма, Velcro таспасындағы сурет, магнит және т.б.), ол үшін беріледі

қалаулы мінез-құлық. Белгілі бір мінез-құлық, белгілі бір реакция күшейтіледі, біз оны қолдағымыз келеді. Әрбір мінез-құлық үшін жетон беріледі. Кейін бала жетондардың алдын ала келісілген санын қалай жинаса, ол оларды айырбастай алады

кейінгі жетондардың жинағандық жүйесін қоса беру немесе бірлескен ойын.

1. Жетондарды таңдау.
2. Мақсатты мінез-құлық пен ережелерді анықтау.
3. Кейінге қалдырылған күшейтулерді іріктеу.
4. "Айырбас бағамының" анықтамасы.
5. Алмасу тәртібі мен уақытының сипаттамасы.
6. Жүйені сынау.

3) Кеңестер.

Нұсқау жаңа дағдыларды үйрену кезінде және бұрыннан бар дағдыларды сақтау үшін қолданылады.

игерілген дағдыларды. Анықтамалар балаға одан не күтілетінін түсінуге көмектеседі, көмектеседі

балаға дұрыс жауапты таңдау. Кеңестер келесі жағдайларда бірдей пайдалы болуы мүмкін: күнделікті өмірден алынған мысалдар: жиһазды жинауға арналған ережелерді таныстыру, ормандарда не қалыпты балаларды да оқыту.

Белгілердің екі түрі бар, мінез-құлық жағынан (реакция белгілері) және бірге нұсқаулықтың тараптары (ынталандырушы белгілер).

Жауап беру белгілері (мінез—құлық белгілері) - бұл көмек кезінде нұсқаулыққа реакциялар. Ол мыналар болуы мүмкін: физикалық (толық, ішінара), ауызша

(вокалдық) немесе нұсқаулармен бірге физикалық белгілерді қамтамасыз ету мүмкіндігімен іс-әрекетін мақсатты іс-әрекет барысында бағыттау үшін.

Мысалы, мұғалім оқушыдан "Алақаныңды қағ" деп сұрайды. Сосын мұғалім береді оқушының қолын өз қолында ұстау және оқушының қолын басқару арқылы оқушыға нұсқау

қол шапалақтау процесі бойы.

15

Ішінара физикалық анықтама. Мұғалім оқушыға біразын береді оқушының іс-әрекетін мақсатты іс-әрекеттің барлық кезеңінде басқаруға көмектесу.

Мысалы, мұғалім оқушыдан "Алақаныңды қағ" деп сұрайды. Содан кейін ол қамтамасыз етеді

балаға нұсқаушы оқушының өзі нұсқау беріп, тіпті аруш қолдарының ауыстырылуын беру процесінің бір-біріне бағыты бойынша.

жаңа ғана қойылған сұрақ. Мысалы, мұғалім оқушыдан "Қай күн?" деп сұрайды бейсенбі күні жасама? Содан кейін балаға жауап деп бір бөлшек беру арқылы қойып берудің қағ немесе жай ғана бірінші "фонеманы" немесе дыбысты айтады".

Мысалға,

мұғалім баладан "Бейсенбіден кейін қай күн келеді?" деп сұрайды, сосын балаға береді Мәтіндік немесе жазбаша нұсқау. Тізбе түрінде ұйымдастырылуы мүмкін

немесе олар басқа нұсқаулықтың басқа түрі. Мысалы, мұғалім сұрайды

оқушының: "Күнделікті тапсырмаларды орында". Содан кейін мұғалім анықтама береді,

балаға қорықпай қағет танып білгеннен кейін бекіткен бақылауларын беру арқылы.

қағаздағы, тақтадағы немесе электронды құрылғыдағы фотосуреттер немесе сызбалар. Мысалға,

нұсқаушы оқушыдан "Алақандарыңды сипаңдар" деп сұрайды, содан кейін оларға нұсқау беріп, ынталандырушы белгілер (нұсқау жағынан анықтамалар) әдетте болып

табылатын қол шапалақтап жатқаны туралы бейнені қосу арқылы".

дұрысына қол жеткізу үшін материалды түзету немесе нұсқаулықтың өзін өзгерту реакциялар. Мысалы, бұл болуы мүмкін: материалдың орналасуы; нұсқаулықтағы арнайы сөздер,

карточканы қосымша ынталандырумен кодтау (ұсынылмайды, өйткені осыдан анықталамай күнтізбелік қалыптасады және бүгінгі күнге дейін амал жоқ

нұсқаулық осы түрінде бас тарту) оқушыға жақынырақ дұрыс әрекет ету үшін нысанды орналастырады. Мысал: нұсқаушы

балаға үш затты - допты, етікті және алманы көрсетеді, содан кейін оқушыдан сұрайды:

"Осыдан не жойтінді көрсет?" Нұсқаушы балаға бір жақын орналастырылған физикалық анықтама анықтамалардың ішіндегі ең күштісі болып табылады.

Нұсқау иерархиясы:

1. Толық физикалық нұсқау: "қол ұстасып", оның орнына әрекеттерді балансы

2. Ішінара физикалық нұсқау: кейбір әрекеттер бәрібір орындалады "қол ұстасу" режимі, бірақ балаға өз бетінше бірдеңе жасауға рұқсат етіледі.

3. Толық ауызша нұсқау: сұрақтағыдай не айту, не істеу керектігі айтылады жоғары.

4. Ішінара ауызша нұсқау: жауабын толық емес, оның бір бөлігін ғана айтады.
 5. Қимылмен нұсқау: қимылмен көрсету немесе дұрыс жауапты меңзеу.
- Физикалық нұсқау иерархиясы:
1. Толық физикалық нұсқау: оқушының қолымен қажетті әрекетті орындау.

16

2. Жартылай қол деңгейінде: қолды ішке бағыттау үшін білектерді ұстаймыз дұрыс бағытта.

3. Шынтақ деңгейінде ішінара: бүкіл қолды бағыттау үшін шынтақты қолдаймыз.

4. Ішінара иық деңгейінде: қозғалысты бастау үшін иыққа тигіземіз.

Төмендегі нұсқауларда физикалық нұсқаулардың бір бөлігін толық төмендеу немесе қолдануды білдіретін физикалық нұсқаулардың бір бөлігін толық төмендеу бастаймыз.

Физикалық анықтаманы (1-ден 4-ке дейін) және оны біртіндеп ішінара физикалық анықтамаға жеткізіңіз нұсқау иық биіктігінде, бала нұсқауларды орындай бастағаннан кейін өз бетінше. Ал басқа тапсырмаларда біз кері иерархияны ұстана аламыз (4-тен 1-ге дейін), онда

сонда вербалды нұсқау иерархиясы. Бірінші сәтте балаға өз бетінше беру тапсырманы орындаңыз және егер ол өз бетінше орындамаса ғана балаға

1. Толық жауабын айта отырып, бала мұғалімнің айтқанын қайталайды. 2. Жауаптың бір бөлігін айта отырып, бала мұғалімнің айтқанын қайталайды, анықтамада қарқындылығын арттыру арқылы өз бетінше бұл кеңесті сөз тіркесінің, буынның, біріншінің бір бөлігіне бөлуге болады

Нұсқау әрқашан уақытша көмек болып табылады және оны пайдалану керек қажет болған жағдайда ғана. (егер анықтама уақытында жойылмаса, онда адамда анықтамаға тәуелділік дамиды). Құтылудың бірнеше жолы бар анықтамалар, немесе кеңестердің қарқындылығын төмендету.

1. Алдымен толық пайдаланған кезде нұсқау деңгейін төмендету физикалық анықтаманы, содан кейін ішінара физикалықты, содан кейін модельдеуді қолданамыз, содан кейін біз вербалды, ішінара вербалдыға көшеміз, содан кейін жест-ишараны өзімізде жинақталуы кері ретпен жүреді: біріншіден біз оны біз кеңестің бір бөлігін және кеңестің бір бөлігін біртіндеп сарттырамыз (шақырусыз табиғи ынталандыру - жест-ишара - ішінара вербалды - вербалды - модельдеу - ішінара физикалық - физикалық).

3. Уақытша кідіріс. Шақырудың негізгі түрін таңдаймыз, ол қалады шақыруды кешіктірудің барлық кезеңдері бірдей емес (мысалы, физикалық). Ұсынамыз

уақыттың тұрақты кідірісімен (мысалы, 3 секунд) немесе жинақталуымен анықтама уақыт кідірісін өзгерту: 2 секунд, 3 секунд, 4 секунд, түпсіз жазу): өзгереміз жақындау қашықтығы немесе көзге түсетін тітіркендіргіштің өлшемі немесе біздің орналасқан жеріміз кенестің тітіркендіргіштің пішінін өзгерту: ұсынылғанның жарықтығын, пішінін, өлшемін өзгерту ынталандырушылардың сәтсіздігі бар суреттер).

Жеке блоктарда оқыту әдісі (ДТТ) - бірлікпен жүргізілетін әдістеме оқытудың жеке блогы болып табылады. Блок нұсқаулықтан, реакциядан (оқушының жауабынан) тұрады. және салдары мұқият жасалған жоспарға сәйкес және келесіге дейін үзіліс нұсқаулықпен. АВА нұсқаушысы нұсқауды сәтті орындағаны үшін марапаттайды, ал ішінде сәтсіздікке ұшыраған жағдайда қатені түзету процедурасын қолданады. Дағдыларды меңгеру кезеңінде

17

блок шақыруды қосады. Оқыту барысында бір блок бірнеше рет қайталанатын қатарынан.

Бұл әдіс облыста қиындықтары бар оқушылар үшін барынша қолайлы сөйлеу және әлеуметтік қызмет, жаңа дағдыларды меңгеруде тиімді.

Оқыту блогы аяқталған бірлікті (бар буынды) білдіреді басы мен соңы). Балаға материал ұсынылады, белгілі бір ақпарат беріледі. нұсқаулар, қате реакция немесе күшейту жағдайында анықтамалар беріледі дұрыс реакция (мадақтау). Бұл процесс барысында қайта-қайта қайталанатын жеке сабақтар. Барлығы жылдам қарқынмен жүруі керек, ал мұғалім-көмекші оқу блоктарының әрқайсысы аяқталғаннан кейін олардың есебін жүргізуі керек. Әрқайсысы

оқыту блогы оқыту мүмкіндігін білдіреді және әдіс бойынша сессияның мақсаты болып табылады

жеке блоктар - бұл балаға жүздеген білім беру мүмкіндіктерін беру

оны белгілі бір дағдыларға үйрету үшін.

3) Қателесіз оқыту.
Қателесіз оқыту немесе қателесіз оқыту - бұл оқыту процедурасы, ол белгілі бір нұсқауды және белгілі бір деңгейдегі нұсқауды болжайды мақсат - нақты және тек дұрыс жауапты тудыру. Бұл әдісте мұғалім-ассистент баламен жұмыс істегенде ең күшті анықтамадан бастап келесіге дейінгі шкала бойынша ілгерілейді

неғұрлым әлсіздерге. Бұл жағдайда нұсқау нұсқаулықтан кейін бірден беріледі, осылайша

баланың қателесуге мүмкіндігі болмады. Анықтаманың бұл түрін де атауға болады "бір уақытта шақыру". Бұл жағдайда бала орындалғаннан кейін көтермеленеді

нұсқаулар 100% жағдайда. Бұл әдіс жоғары деңгейлі жасауға мүмкіндік береді деп күшейткіш ретінде мыналарды қолдануға болады: мақтау, ойыншық, сәнадау, нечелену;

баланың мотивациясына жақсы әсер ететін баланың жетістік деңгейі.

Сүйікті әрекетпен таныстыру, мысалы: Серуендеу немесе сүйіктіңізден үзінді

көру Мысал: мұғалім оқушының көзінше үстелге үш фигураны жайып қояды:

мәрип фильм.

үшбұрыш және шеңбер.

Мұғалім: Шаршыны көрсет (нақты, нақты, нұсқау).

Мұғалім саусағымен дұрыс жауапты көрсетеді (қимылмен шақыру).

Оқушы шаршыны көрсетеді.

Мұғалім оқушыны мақтайты: "Жарайсың, керемет!"

4) Көзбен және зеймен оқыту әдісі.
Қадамдық оқыту әдісі әдетте дағдыларды дамыту үшін қолданылады

өзін-өзі күту және гигиена, әлеуметтік қарым-қатынас дағдылары, ойын дағдылары және

баланың бөдіресінің қандай ұйымдастыру күрделі мінез-құлық келесіге бөлінеді қарапайым дағдылардың дәйекті жиынтығы (тізбегі). Үлкенін сындыру үшін кішілеріне арналған дағды, тапсырма алгоритмін қолдану қажет.

Тапсырма алгоритмі - күрделі тапсырманы реттілікке бөлу шағын қадамдар немесе әрекеттер. Кейбір балалар үшін тіпті ең қарапайым күнделікті тапсырмалар

күрделі тапсырма болуы мүмкін.

1. Педагог-ассистент құзыретті тұлғаны бақылайды (мысалы, сынып жетекшісі),

сол немесе басқа тапсырманы орындайтын болса және оның орындаған әрбір қадамын жазып алады.

18

2. Педагог-ассистент басқа адаммен осы немесе басқа адамның қандай қадамдарды қамтитынын айтады

тапсырма.

Оқушыға ұсынылатын тапсырма бастапқыда келесіге бөлінуі мүмкін

3. Мұғалім-ассистент тапсырманы өзінің орындайсыз және оның қандай көптеген егжей-тегжейлі қадамдар, немесе 4-5 сілтемелер тізбегінен тұруы

мүмкін түрде бақылауын жазып аласыз.

бастап:

1. кешенді мінез-құлық құрылымдары;

2. оқушының жұмыс істеу деңгейі;

3. тізбектің әрбір жеке буынында өркін сөйлеудің болуы.

Үлкен тізбектер әдетте ең дағдының бар екенін көрсеткенде қолданылады

тапсырмалар мен мәселелердің бастапқы қадамдары кейінірек. Ересек адам өз

бетінше бастауға мүмкіндік береді

қойылған міндеттің. Ол сол қадамнан бастап қимылмен және физикалық

көрсеткіштермен дағдылардың бар екендігін көрсеткен кезде қолданылады

бастапқыда ең тексеру кезінде оқушы қиындықтармен бас тартқан кезде.

бетінше жұмыс істеуге мүмкіндік береді

қойылған міндеттерді аяқтау. Ол жест-ишара мен физикалық нұсқауды қолданады

бастапқы қадамдарда [9]

4) Заттай дағдыларда оқыту.

Балалар кейде қажет болған жағдайда көрсету үшін елеулі қиындықтарға

тап болады

бастаманың мінез-құлық. Заттай оқыту әдісі оқытуға мүмкіндік береді

баланың коммуникативті бастаманы көрсетуі немесе жетілдіруі, қиындатуы

"дұрыс".

баланың қазіргі кездегі бастамашыл мінез-құлқының көрінісі.

Күнделікті жағдайларда және оқу тапсырмаларын меңгеру барысында оқыту

мүмкіндік береді

баланың кез келген бастамашылық үндеуін сапалы түрде күшейту: егер бала

қолымен келсе

өзін-өзі үшін бала шынымен қызығушылық танытатын жағдайлар таңдалады

сөйлеу бірақ егер сөйлеу үндеуі тыңшы түсініксіз болса, сөйлеуді өтіңі үшін

затпен әрекеттен және оны алуға ұмтылады. Немесе кез келген нәрседен аулақ

пайдаланбайды

болу үшін конфигурацияланған

бір бұйымды және т.б.

Бұл бұйымды және т.б. "Мен қаламаймын!", "Мені жібер!"

Көрнекі қолдау — бұл суреттерді немесе басқа көрнекі құралдарды

пайдалану

қиналған балаға қандай да бір ақпаратты жеткізуге арналған заттар

сөйлеуді түсіну және қолдану. Көрнекі қолдау ретінде мыналарды пайдалануға

болады

Көрнекі кесте — бұл не болатынын көрнекі түрде көрсету фотосуреттер, сызбалар, үш өлшемді нысандар, жазбаша сөздер немесе жазбаша күннің ішінде немесе қандай да бір әрекет немесе оқиға кезінде. Көрнекі кесте қандай түріне байланысты әр оқушы үшін жеке дайындалады

Көрнекі ережелер мен нұсқаулар — бұл мінез-құлық ережелерінің көрнекі көрінісі

белгілі бір жағдайда және балаға не істеу керектігін хабарлау тәсілі, мысалы, егер оған күту керек болса.

19

2.4. Тәрбиеленушілердің/оқушылардың проблемалық мінез-құлқын жеңу

Проблемалық (қалаусыз) мінез-құлық - бұл әлеуметтік тұрғыдан қолайсыз форма

баланың қарым-қатынасы мен оқуын қиындататын мінез-құлық қауіп төндіреді баланың және оның айналасындағылардың мектепке бейімделу үдерісіне кедергі келтіретін қиындықтардың жиыны

Проблемалық мінез-құлық түрлері: баласын бағалауға немесе мақтанға араласу, қарым-қатынасқа, қашу, мүлікке зиян келтіру, қоғамда мақұлданбаған

мінез-құлық тәрізін оқушының қажетсіз жауап берген болмағаны өзгереді уақыттың. Сондықтан, жағымсыз қылықтарды түзету бойынша жұмысты бастамас бұрын

бұл мінез-құлықтың себебін таңдау және түзету бірнеше кезеңнен тұрады:

- талдау және түзету үшін проблемалық мінез-құлықты таңдау;
- проблемалық мінез-құлықтың нақты сипаттамасы;
- проблемалық мінез-құлықты функционалдық бағалау;
- мінез-құлықты түзету жоспарын әзірлеу және қолдану;
- мониторинг;
- нығайтылатын мінез-құлықты жалпылау (жалпылау);
- жоспарға өзгерістер енгізу немесе бағдарламаны аяқтау.

1. Талдау және түзету үшін проблемалық мінез-құлықты таңдау.

Жағымсыз мінез-құлықты түзету үшін біз бірінші кезекте таңдаймыз баланың өміріне қауіп төндіретін мінез-құлық, қалыптасқан мінез-құлық (қарсы жақында ғана пайда болған) дағдыларды меңгеру процесін қиындататын және отбасының немесе баланың өзінің өмір салтына әсер ету.

2. Проблемалық мінез-құлықтың нақты сипаттамасы.

Мінез-құлықты сипаттау және өлшеу үшін дәл өлшеу қажет біз жұмыс істейтін проблемалық мінез-құлықты сипаттаңыз. Мінез-құлық болуы керек

мұндай анықтаманы оқыған кез келген адам бастай алатындай етіп сипатталған бақылау нәтижелерін бақылау және есепке алу. Мінез-құлық сипаттамасы мыналарды қамтуы керек өзіне нақты іс-әрекеттердің сипаттамасы (мінез-құлық топографиясы - бұл әрекеттер бала көрсетеді), сондай-ақ осы әрекеттердің параметрлері, олар байқалған кезде бекітуге болады. Мұндай параметрлерге мыналар кіреді:

- белгілі бір уақыт аралығында жасалған іс-әрекеттердің жиілігі;
- белгілі бір уақыт аралығындағы әрекеттің ұзақтығы;
- әрекеттің қарқындылығы

Мысалы, оқушы А., 8 жаста. Байқалған мінез-құлық "ашуланшақтық". Мінез-құлық әдетте таңертең сағат 8.00-ден 9.00-ге дейін болады. сыныпта орыс тілі сабағы кезінде. Әр кеш сайын орыс тілінен тапсырманы өз бетінше орындай отырып, А. қателік жасайды, дәптерді қиып алып, жырттып тастайды, қатты айғайлайды (айқайдың қарқындылығы дәлізде естілетіндей етіп үлкейтеді), жылайды (көздері қысылып, көздерінен жас ағып жатыр), беті қызыл дақтармен жабылған. Ашудың бір эпизоды бала кезінде аяқталады

20

40 секунд бойы ашуланшақтықты көрсетпейді. Бір сағат ішінде бала ашудың 4 эпизодын көрсетеді.

3. Проблемалық мінез-құлықты функционалдық бағалау.

Түзетуге арналған мінез-құлық таңдалғаннан кейін, қайсысы бойынша түсіну

мінез-құлықтың пайда болу себебі, мінез-құлыққа қандай факторлар немесе оқиғалар әсер етеді, неге

бала изо-мен күніне осы реакцияларды, оның қызметі қандай екенін көрсетеді.

Функция қашан

мінез-құлық анықталды, түзету бағдарламасын құрастыруға болады

Проблемалық мінез-құлықтың себебін анықтау үшін функционалдық мінез-құлықтың өзін-өзі бақылау және өзіндіктердің сағын арттыру мақсатында

мінез-құлықты бағалау. Мінез-құлықты функционалдық бағалау - бұл мақсаттарды анықтау тәсілі және

проблемалық мінез-құлықты көрсеті бағдарларның бұл әдіс жинауы бұл жинауға мақсатпен баулау.

мінез-құлық басталғанға дейін, мінез-құлық кезінде және одан кейін не болады,

сонымен бірге мен сауалнамалар тікелей өзара әрекеттесетіндердің барлығымен мінез-құлық функциялары туралы гипотезаны тұжырымдау және тексеру үшін.

баламен (тәрбиешілер, мұғалімдер, басқа мамандар, ата-аналар). Сұрақтар

мыналарды қамтиды

өзіндік жалпы сипаттағы мәселелер (өмірбаяндық мәліметтер), сондай-ақ

проблемалық мәселелер туралы сұрақтар

мінез-құлық: мінез-құлық балаға немесе айналасындағыларға қауіпті ме; мінез-

құлық кедергі келтіре ме

баланың өзінің немесе басқа балалардың сыныпта оқуы; мінез-құлық кедергі

келтіре ме

басқа балалардың арасында болу және оқу немесе бос уақытты өткізуге қатысу; бастапқы деректерді жинағаннан кейін тікелей тікелей жүзеге асырылады мүмкін

мінез-құлықты бақылау. Ол үшін қалаусыз мінез-құлық хаттамалары қолданылады мінез-құлық баланың өзін-өзі қабылдауына әсер ете ме. Туралы сұрақтар да қамтылған

№1 жағымсыз мінез-құлық хаттамасы жүйелі сипаттауға мүмкіндік береді баланың қарым-қатынас жасау тәсілі, ол нені жақсы көреді, мінез-құлықтың қандай болып жатқан оқиғалар, қандай жағдайларда проблемалық жағдай туындайтынын жағымды түрлері

талдау оның репертуарында бар, баланың репертуарында мінез-құлық қанша уақыттан мінез-құлық, сондай-ақ олардың проблемалық мінез-құлықтың салдары қандай бөрі бар және

болдым? жағымсыз мінез-құлық хаттамасы интервалдық жүйе болып табылады мінез-құлықты түзету қалай жүргізілді.

деректерді жинау проблемалық мінез-құлықтың басталуымен бейнелеу шараларын көруге

мүмкіндік береді және

кеңістікте, сондай-ақ болуы мүмкін мінез-құлық жиілігі мен ұзақтығында

әрбір мінез-құлықпен.

Проблемалық мінез-құлықты түзету жоспары (9-қосымша) сипаттаманы

жағымсыздықтарды түзету әдістерінің: алдыңғыларын өзгерту әдістері

факторлардың, мінез-құлық салдарларының өзгеру әдістерінің және қалыптасу

әдістерінің

баламалы мінез-құлық. Жағымсыз қылықтарды түзету жоспары - әзірленуде

психологиялық факторлардың өзгерту әдістері. Бұл сақтық шаралары

жағымсыз мінез-құлықтың басталуына жол бермейтін әдістер мыналарға

бағытталған

21

жағымсыз мінез-құлықтан бұрын болған оқиғамен немесе ынталандырумен күресу, мотивациялық жағдайлармен [12].

Алдын алу әдістемесін таңдау үшін қажет:

- мінез-құлықтың басталу ықтималдығы жоғары болатын жағдайларды анықтау;
- мінез-құлыққа (орналасқан жеріне) не әсер етуі немесе бақылауы мүмкін екенін қарастыру,
- адамдардың саны, уақыты, аптаның күні, нақты оқиғалар және т.б.);
- проблемалық мінез-құлықты қандай жағдайлар, оқиғалар мен жағдайлар тудыратынын анықтау;
- қандай жағдайлар, оқиғалар мен жағдайлар ешқашан үйлеспейді немесе сирек үйлеседі

проблемалық мінез-құлықпен;

- бұл оқиғалардың уақыт бойынша мінез-құлыққа қаншалықты алыс немесе жақын екенін анықтау және әдістерінің мысалдары:

бұл қоршаған ортаны өзгерту. Баланың көзінше адамзаттың заттарын алып

тастаймыз

немесе басқа тітіркендіргіштер. Мысалы, егер біз балада мінез-құлық пайда

болатынын білсек

қатты шудың фонында сіз оған құлаққап киюге болады. Олар мыналарға ықпал

ететін болады

шу, тиісінше, проблемалық мінез-құлық арқылы азырақ ауыртпалықсыз

қабылданатын болады

азаяды. Немесе баланы тыныш жерге көшіреміз.

2. Қоршаған ортаны байыту. Оқу ортасына келесі ынталандыруларды қосамыз

балаға ұнайды. Мысалы, егер біз баланың мультгеройларды жақсы көретінін білсек,

онда сіз жасай аласыз

оларды мәтінде оқу үшін қолданыңыз немесе олар туралы есептер шығарыңыз.

3. Ережелерді жазу. Ережелер есеп беретіндей етіп жазылуы керек

балаға тыйым салу емес, не істеу керектігі туралы. Мысалы, "Сыныптастарыңды

ұруға болмайды"

"Қолдарыңды өздеріңе ұстаңдар" деп қайта құрайық.

4. Тапсырманы бөліктерге бөліп орындау. Егер біз тапсырманың балаға

арналғанын білсек
тым күрделі және өзінің мінез-құлқын көрсету арқылы ол оны орындаудан қашады,
бұзады
бірнеше кезеңге арналған тапсырма. Тапсырманы кезең-кезеңімен орындау енді
балаға көрінбейтін болады
соншалықты күрделі және проблемалық мінез-құлық жиілігі төмендейді.
5. Тапсырманың қиындық деңгейін жеңілдету. Кейде тапсырманы жеңілдету керек,
ол
балада проблемалық мінез-құлықты тудырады. Осылайша, табыстылық артады
және
баланың мотивациясы. Тапсырмалардың күрделілік деңгейін әдейі төмендету
арқылы
және біртіндеп күрделене отырып, проблемалық жағдайдың ықтималдығын
азайтуға болады, көрсету проблемалық мінез-құлық үшін болдырмау
мінез-құлық. Ол үшін визуалды таймерлерді де қолдануға болады.
6. Көрнекті кесте. Көрсететін көрнекті материалдарды пайдаланамыз
балаға қажетті жұмысқа қол жеткізуге мүмкіндік береміз. Осылайша, баланың
өзіндік тапсырманы орындайтынның білгенде, ол
9а Тапсырманың кіндігін беру. Біз шамамен екі бірдей бағдарламалық жасақтаманы
жардаймыз мінез-құлықты пайда болу ықтималдығы қандай дәйектілікпен
байқалатынын қиындығы және біз баланы таңдау жасауға шақырамыз. Мысалы,
азады
7. Сен шешесін "Жай-жай-жай-күрделі". Біз бірнеше қарапайым тапсырмалардан бастаймыз,
тапсырмалар ма, әлде мысалдарды шешу керек пе?
содан кейін
неғұрлым күрделілеріне көшеміз.
8. Үзілістерге қол жеткізу. Балада қосымша үзілістерге қол жеткізе отырып, ол
болмайды
қажеттіліктің болуы

10. Түсінікті және қарапайым нұсқаулар. Ұсынылатын нұсқаулар қарапайым болуы
тиіс,

баланың түсінуі үшін түсінікті (сұраулы реңксіз).

11. Кеңестерді пайдалану. Ережені ұстанамыз: "Балаға көмектесеміз - көрсетеміз,
біз ұсынамыз, бірге жасаймыз, бірақ ол үшін ешқашан жасамаймыз ". Үйрету үшін
баланың жаңа дағдыларына немесе мінез-құлқына сол немесе басқа дағдылар дер
кезінде көрсетілуі керек

анықтамалардың барлық түрлерін (физикалық, жест-ишара, ауызша) пайдалана
отырып көмек көрсету,
модельдеу және т.б.).

12. Жұмыстың жылдам қарқыны, тапсырмалардың әртүрлілігі. Шоғырлануды
арттыруға мүмкіндік береді
қызығушылық та, бастапқыда да жағымсыз мінез-құлықтың пайда болуын азайтады

13. Дифференциалды күшейту - қажетсіздің жоқтығын күшейтеміз

мінез-құлық. Қамтамасыз ету ынталандыру, егер жағымсыз мінез-құлық орын
алмаса. Үшін
Мінез-құлық салдарын өзгерту әдістері (реактивті стратегиялар) - бұл
әдістер. Үшін

бұл қажет: 1) мінез-құлықтың пайда болу жиілігін анықтау; 2) таңдау
Егер мінез-құлық бұрыннан орын алған болса, қолданылатын жауаптар. Реактивті
жағымсыз қылықтардың туындау ықтималдығы болатын уақыт аралықтары
стратегиялар
тәмен: 3) егер жағымсыз мінез-құлық орын алмаса, көтерме деуді ұсынуға міндетті.
Қандай егер мінез-құлық балаға немесе айналасындағыларға қауіпті болса, біз оны
жақсы аламыз

балаға қауіпсіздігі мүмкіндігінше қауіпсіз түрде тоқтатамыз

осы сәтте ойдағыдай
**Мінез-құлық салдарын өзгерту әдістерінің мысалдары (егер қалай
әрекет ету керек**

мінез-құлық орын алды):

1. Нұсқаулықты өзгертеміз. Баламен сөйлесу барысында біз бұл сөздерді
қолданбаймыз

мінез-құлықты іске қосыңыз. Мысалы, балаға: "Біз қазір мысалдарды шешеміз", -
деді. Жылы

жауап бала айқайлап, үстелден бәрін лақтыра бастады. "Мысалдарды шешу"
нұсқаулығы

бұл баланың жағымсыз қылықтарының пайда болуына түрткі болды. Өзгертеміз
нұсқаулық "Бізде қызықты нәрсе бар. Қарап көрейік".

2. Ынталандырудың өзгеруі. Егер бір жерді көру жағымсыз әрекеттерді тудырса,
сізге қажет

сабақтарға арналған орынды ауыстыруға бола ма, жоқ па, соны қарастырыңыз.
Басқа ынталандыруларды өзгертуге тырысамыз,

баланың жағымсыз қылықтарын тудыратындар: дыбыс, түс, иіс, температура
қоршаған ауаның және т.б.

3. Алаңдату және қайта бағыттау. Алаңдау - бұл зейінді басқа жаққа аудару әдісі
баланы жаңа бір нәрсеге жағымсыз әрекеттерден. Мысалы, бала ұра бастайды

ата-ананың назарын аудару мақсатында тұлға бойынша. Біз "О, қарашы"

алаңдаушылығын қолданамыз,

мұнда... мұнда қызықты нәрсе бар". Қайта бағыттау - баланың қажеттіліктерін
бағалау және

біз оның әрекеттерін осыған ұқсас нәрсеге бағыттаймыз. Мысалы, бала ұра
бастайды

ата-ананың жүзінен қуаныш білдіріп. Біз қайта бағыттауды қолданамыз "Мен көріп
тұрмын сен өте бақыттысың. Мен емес

мені ұрғаныңды қалаймын. Сен мына үлкен допты ұра аласың".

Егер біз ауыстыруды таба алмасақ және әрекетті қайта бағыттап алмасақ,

алаңдаушылық қажет немесе

бала күннің көп бөлігінде өзін-өзі ынталандырумен айналысады.

4. Жағымсыз қылықтарды сөндіру. Бұл әдіс ықтималдығын азайтады жағымсыз мінез-құлық күшейтетін факторларды тежеу арқылы қайталанады бекітсе, онда бірін бірі қылықты күшейткенді білдіріп, олардың қаласаңыз бөлігінен басқару өзін аудару әрекеттерін елеменіз, ол көп ұзамай бұл әрекеттерден бас тартады.

5. Үстеме-түзету. Оқушы жағымсыз мінез-құлық танытса, оған орнын толтыру үшін қосымша күш салу қажет жағымсыз қылықтардың салдары. Үстеме түзету мыналарды да болжауы мүмкін қосымша жұмыс. Мысалы, егер оқушы жұмыс дәптерін жыртып алса, онда ол еденді сыпырып, сыныптағы барлық үстелдерді сұрту қажет болады. Егер бала ашуланса

кітап сөресін аударып тастаса, ол кітаптарды алып тастап, сынғанын жөндеуі керек жиһаз және т.б.

6. Айыппұл: жағымсыз қылықтардан кейін мотивациялық ынталандырудың бір бөлігін жоғалту.

Мысалы, бала жағымсыз қылықтарын көрсеткен кезде, мысалы, баладан біреуін алып тастайды

жетондардан. Егер ол барлық белгілерді жоғалтса, онда ол қандай да бір артықшылықтан айырылады (мысалы,

компьютерлік ойын немесе бала машинаға қарағын ұстау құқығын қабылдауды

Алғашқы рет немесе бала машинаға қарағын ұстау құқығын қабылдауды тоқтату

Баламалы мінез-құлықты қалыптастыру әдістерінің мысалдары:

1. Функционалдық коммуникацияға үйрету - жағымсыз мінез-құлық ауыстырылады қолайлы коммуникативтік мінез-құлықпен.

2. Баламалы мінез-құлықты күшейту - орын алған жағдайда ынталандыру қалаусыздың орнына қалаған мінез-құлық.

3. Мінез-құлықтың алмастырушы түрін күшейту - мүмкін емес мінез-құлық көтермеленеді

жағымсыз мінез-құлықпен бір мезгілде пайда болады.

4. Функцияға негізделген сенсорлық өзін-өзі ынталандырудың баламалы түрлеріне үйрету

сенсорлық мінез-құлық (мүмкіндігінше).

5. Әлеуметтік өзара әрекеттесу дағдыларын үйрету.

6. Өзін-өзі реттеу дағдыларын үйрету: релаксацияға үйрету; ашуды басқару әдістері;

балаға өзін көбірек сезінуге мүмкіндік беретін жалпы дағдыларды үйрету күнделікті дағдыларын жетілдіру арқылы өз өмірін бақылау

өзіне-өзі көмек көрсету; баланың денгейін көтеру үшін шешім қабылдауға үйрету

Мінез-құлықты түзету жоспары жүзеге асырылғаннан кейін жүйелі түрде дербестік және тәуелсіздік.

интервенцияның қаншалықты тиімді екенін түсіну үшін мәліметтер жинау.

Мектептік мұғалімдер, психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің мамандары және т.б

ілеспе персонал өзгерістер туралы ақпаратты да бере алады,

Мінез-құлықтың пайда болуының бақылау үшін қажетті деректер:

1. Түзетілетін мінез-құлықтың жиілігі немесе ұзақтығы туралы мәліметтерді жинаймыз. Жағымсыз қылықтарды байқау хаттамасы №1.

2. Толтырамыз. Жағымсыз мінез-құлықты бақылау хаттамасын толтырамыз.

3. №2 жағымсыз мінез-құлықты бақылау хаттамасын толтырамыз.

4. Толтырамыз. Жағымсыз мінез-құлықты бақылау хаттамасын толтырамыз.

5. Толтырамыз. Жағымсыз мінез-құлықты бақылау хаттамасын толтырамыз.

6. Толтырамыз. Жағымсыз мінез-құлықты бақылау хаттамасын толтырамыз.

7. Толтырамыз. Жағымсыз мінез-құлықты бақылау хаттамасын толтырамыз.

8. Толтырамыз. Жағымсыз мінез-құлықты бақылау хаттамасын толтырамыз.

9. Толтырамыз. Жағымсыз мінез-құлықты бақылау хаттамасын толтырамыз.

10. Толтырамыз. Жағымсыз мінез-құлықты бақылау хаттамасын толтырамыз.

11. Толтырамыз. Жағымсыз мінез-құлықты бақылау хаттамасын толтырамыз.

12. Толтырамыз. Жағымсыз мінез-құлықты бақылау хаттамасын толтырамыз.

13. Толтырамыз. Жағымсыз мінез-құлықты бақылау хаттамасын толтырамыз.

14. Толтырамыз. Жағымсыз мінез-құлықты бақылау хаттамасын толтырамыз.

15. Толтырамыз. Жағымсыз мінез-құлықты бақылау хаттамасын толтырамыз.

16. Толтырамыз. Жағымсыз мінез-құлықты бақылау хаттамасын толтырамыз.

17. Толтырамыз. Жағымсыз мінез-құлықты бақылау хаттамасын толтырамыз.

18. Толтырамыз. Жағымсыз мінез-құлықты бақылау хаттамасын толтырамыз.

ортада. Сонымен қатар, мінез-құлықты түзету жоспарымен де таныстыру керек, ал келесі жағдайларда

оқытуды жүргізу қажеттілігі, отбасы мүшелері және басқа да жұмыс істейтін мамандар

бала дағдыларын өзгерістер енгізу немесе бағдарламаны айқындау мақсатында

Егер балада ең аз прогресс болса, мұндай жағдайда,

мінез-құлықты түзету жоспарын қайта бағалау қажет болуы мүмкін.

Проблемалық мінез-құлықты түзету мысалдары

1. Егер проблемалық мінез-құлық функциясы "қалағанын алу" болса.

Не істеу керек?

1) Шартсыз күшейтуді қамтамасыз ету (ынталандыру шараларын ұсыну) графикаға сәйкес). Яғни, қалаған пән бекітілген немесе негізінде беріледі ауыспалы уақыт аралығы.

2) "Мен қалаймын ..." карточкасы; көрнекі кесте; кеңестердің орындалу барысы; "Алдымен, содан кейін".

3) Егер мінез-құлық орын алса, материалдық сыйақы бермеу, назар аудармау, кез келген тапсырманы орындауға мәжбүрлеу және қалағаныңызды қамтамасыз етпеу.

4) Біз балады қалаған пәнін сұрау дағдыларына үйретеміз, және ынталандырамыз.

2. Егер проблемалық мінез-құлық функциясы "назар аудару" болса.

Не істеу керек?

1) Шартсыз күшейтуді қамтамасыз ету (мыналарға назар аудару

графикаға сәйкес).

"Мен сенің назарыңды аударғым келеді" карточкасы; көрнекі кесте; кеңестердің орындалу барысы;

"Алдымен, содан кейін".

2) Егер мінез-құлық орын алса, материалдық сыйақы бермеу, назар аудармау,

кез келгенде болмайды. Мінез-құлықты марапаттау.

3) Назар аудару туралы өтінішті көтермелейміз.

2) Нұсқаулар бермеуге міндетті.

3) Артық түзетуді қолданбау.

3. Егер проблемалық мінез-құлық функциясы "талаптардан аулақ тапсырманы орындау" арту

Не істеу керек?

1) Материалды алдын ала қарау, шағын тапсырма. "Маған керек" карточкасы үзіліс", тапсырманы таңдау, жетондар, таймер.

2) Егер мінез-құлық орын алса, жол берілмейтін жағдайдың салдарынан үзіліс кешіктірілсін

мінез-құлық

Не істеуге болмайды?

1) Баланың мінез-құлқына үзіліс жасауға үйрету.

2) Баланы сыныптан шығаруға болмайды.

3) Тайм-аутты қолданбау.

4. Егер проблемалық мінез-құлық функциясы "сенсорлық өзін-өзі ынталандыру" болса.

Не істеу керек?

25

1) Шартсыз күшейтуді қамтамасыз ету (кесте бойынша көтермелеу). Тұрақты сенсорлық сезімдерге қол жеткізу.

Кесте бойынша қозғалыс жаттығулары, отыруға арналған тепе-теңдік добы және т.б.

2) Сенсорлық сезімдерді қабылдау мүмкіндігін блоктау. Ауысу қосулы тапсырма.

3) Сенсорлық өзін-өзі ынталандырудың баламалы түрлеріне үйрету.

4) Өзін-өзі реттеу дағдыларына үйрету

5) Әлеуметте өзін-өзі бақылау дағдыларына үйрету.

1) Сөндіруді қолдануға болмайды.

2) Тайм-аутты қолданбау.

2.5 Педагог-ассистенттің оқу-тәрбие үдерісіне қатысушылармен өзара іс-қимылы процесінің

Педагог-ассистент оқу үдерісінің барлық қатысушыларымен тығыз қарым-қатынаста болады.-

оқушыға мінез-құлық жағынан көмек көрсететін тәрбие процесінің

бұзушысы болмайды. Педагог-ассистент психолог. Психологпен бірге педагог-ассистент жүргізеді

оқушының жағымсыз қылықтарын жеңу бойынша жұмыс. Олар бірге бақылайды, баланың мінез-құлқын талдайды, жағымсыз қылықтардың себептерін анықтайды, проблемалық мінез-құлықты түзету бағдарламасын (хаттамасын) құрастырады.

Педагог-ассистент проблемалық мінез-құлықты түзету бағдарламасын (хаттамасын) тек қана емес жүзеге асырады

жеке сабақтарда, сонымен қатар бүкіл оқу процесі кезінде. Психолог жүргізеді бағдарламаны (хаттаманы) жүзеге асыра отырып, оқушымен жеке және кіші топтық сабақтар

проблемалық мінез-құлықты түзету бойынша. Оны өзін-өзі басқара білуге үйретеді мінез-құлық өзін-өзі реттеу әдістерін қолдана отырып, өз эмоцияларымен күресу,

калыптестіру

педагог-ассистентпен бірлесіп отырып, оқу бағдарламаларының мазмұнын сыныптан тыс уақытта сыныпта, мектепте әлеуметтік қолайлы мінез-құлық талқылайды

дағдылары оқушы үшін олардың қолжетімділігі тұрғысынан қол жеткізуге болатын оқу іс-әрекеті қарым-қатынас дағдыларын дамытады. Психолог тиімділікті бақылайды мақсаттарын анықтайды

бала алушының мінез-құлқындағы өзгерістерді бақылайтын бағдарламалар әрбір оқу пәніне. Педагогикалық диагностика негізінде арнайы педагог (хаттамалар)

оқушы үшін оқу бағдарламаларын құрастырады, педагог-ассистентке кеңес береді, береді

жұмыстың әдістері мен тәсілдерін, дидактикалық материалды таңдау бойынша ұсыныстар, жетекшілік етеді

педагог-ассистенттің ұсыныстарын орындайды. жеке сабақтардағы жұмысты бақылау. Арнайы педагог қалағалайды психологиялық педагогикалық сүйемелдеу қызметінің мамандарымен оқушының оқу жетістіктерінің динамикасы.

педагог-психолог педагог-ассистенттің оқушыны қолдау бағдарламасын

құрастырады,

психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің отырыстарына қатысады, қамтамасыз етеді 26

білім алушыны әлеуметтендіру және оқыту үдерісінің динамикасын мониторингілеуге арналған ақпарат, оқушының мектептегі тыныс-тіршілігіне байланысты мәселелерді шешуге қатысады.

Педагог-ассистент - мұғалім. Сынып жетекшісімен бірге педагог-ассистент

оқу бағдарламасын бейімдеудің немесе жеке оқу бағдарламаларының мазмұнын талқылайды

тәлімгерге арналған бағдарламалар, мұғалімге көрнекі құралдарды жасауға көмектеседі,

сүйемелдеу мамандарымен бірлесе отырып, мұғалімге мәселенің себебін түсіндіреді

оқушының мінез-құлқы мен оқудағы қиындықтары. Мұғалім мен педагог-ассистент

міндетті түрде сабақ барысында шартты белгілердің (жест-ишара, мимика) көмегімен сыныптағы жұмыс барысында бірін-бірі толықтыру. Педагог-ассистент кедергі жасамауы тиіс

мұғалімге тәлімгері жауап беруге дайын екенін хабарлауы мүмкін. Мұғалім де мұғалімге сабақ барысында. Қамқорлықтағы адаммен тыныш дауыспен, уақытында сөйлесу керек

немесе мимика арқылы мұғалімнің көмекшісінен оқушының жауап беруге дайын екенін білуге болады. Мұғалім оқушыға нұсқауларға сәйкес негіз және қалай орындау керектігін айта отырып мұғалімдер

оқушыға оқу бағдарламасын мұғалім-ассистент мұғаліммен бірге оқушының үлгерімін, өзін жетістіктерін талқылайды

педагог-ассистент бұл ретте мұғалім-ассистент оқушына мұғалімнің арқасында оқушының қиындықтар және оларды келесі сабаққа қалай жетуге болады. Оқушының қиындықтарын

педагог-ассистент сияқты педагог болып табылады

мүмкін

оқушы үшін келесі сабаққа. Немесе педагог-ассистент өз бастамасы бойынша дайындайды

келесі сабаққа қажетті дидактикалық материалдар. Оқу талпынмалары және педагог-ассистент басқа балалар. Ел көңелі өз ұлтымен балаларды оқыту керек

материалдар

толерантты бір-біріне мейірімді қарым-қатынаста, айырмашылықтарды құрметтей тек мұғалім ұсынады. Оқушыны ұятқа қалдырмау үшін оны ерекше атап өтудің қажеті жоқ

тәлімгер мүмкіндіктер. Педагог-ассистент өзінің мінез-құлқымен үлгі көрсетеді сыныптастар

мінез-құлқы және қарым-қатынас ерекшеліктері бар оқушымен ынтымақтастық.

Педагог-ассистент сыныптағы барлық оқушылармен сенімді қарым-қатынас орнатады және мұғаліммен өзара көмек пен қолдау қарым-қатынасы, бұл ең көп оқушыларды тәрбиелеудің тиімді әдісі. Педагог-ассистент қосар алдында өзінің қамқорлығындағы сыныптастарымен сынып жұмысына алдын ала жұмыс жүргізеді.

Ол сынып сағатын ұйымдастырады, ақпараттар дайындайды, иллюстрациялар таңдайды,

балалар мен ерекше қажеттіліктері бар адамдар туралы балаларға қолжетімді тілде түсіндіруге арналған бейнелер

Педагог-ассистент үшін мұғаліммен бірлесе отырып, қолайлы жағдай жасау білім беру қажеттіліктеріне, мүгедектігі бар адамдарға және олардың нақты маңызды ерекшеліктері туралы сыныптағы атмосфера тек ерекше қажеттіліктері бар оқушыға ғана емес, барлық сыныптастың. Мұғалім мектеп оқушыларының бойында адамгершілікті, шыдамды оқушыларға арналған және т.б. пайда болуына ықпал етеді

Әркім бір-бірінің қасында өзін жайлы сезінуі керек. Балалардан көмек сұрауға ерекше қажеттіліктері бар оқушыға қамқорлықпен қарауды ұсынады, сонымен бірге қатар мыналарды ұсынады

құрылыста кезек-кезек. Бір сәтте олар тәрбиеші рөлін өздеріне алуы мүмкін-бұл баланы сол немесе басқа жағдайларда қалай қабылдауға, қолдауға және ассистенттің орынбасары. Педагог-ассистент өзінің қамқорлығындағы көмектесуге болатыны туралы нақты ұсыныстар

тәрбиеленушінің өзіне жүгінуге үшін жұмыс істейді 27

басқа жағдайларда: сабақта, үзілісте, асханада және т.б. құрдастарына көмек сұрап, мүмкін сыныптастарының бірі көмектескен шығар. Ол сондай-ақ

баланың қарым-қатынасқа араласуы үшін үзілісте әртүрлі ойындар мен іс-шараларды ұйымдастырады және балалармен қарым-қатынас байланысты және педагог-ассистенттің қолдауымен баланың және балалармен достасуды үйренді.

білім беру үдерісінде бірге жүретін оқушының ата-анасы. Педагог-ассистент ата-аналарға өз жұмысының міндеттерін және басқа мамандардың, соның ішінде мұғалімнің жұмысын түсіндіреді

сынып, эмоционалды қолдау көрсетеді, даму ерекшеліктері туралы хабарлайды бала, ата-ананың өз баласына адекватты қарым-қатынасын, қабылдау қабілетін қалыптастырады

баланыңға қолдау көрсету және көмектесу жауапкершілігі. Көмек көрсету педагог-ассистент күн сайын ата-аналармен кездеседі. Бұл алмасу үшін стратегиясы талқылануда

қажет

Әта-аналар бағалау мектептен тыс уақытта. Ата-аналармен бірге педагог-ассистент талдау жасайды

әртүрлі мәселесі арқылы ғана емес, оны жүзеге асыру әрқашан мүмкін емес, сонымен жұмыстың аралық нәтижелері қатар жазбана түрде де жүзеге асырылады

"мұғалімдер мен ата-аналардың қарым-қатынас парағы" арнайы формасының көмегімен (Қосымша 9). Педагог-ассистент күн сайын коммуникация парағын толтырады, онда сыныптағы және бірлескен сабақтардағы мінез-құлық пен оқудағы жетістіктер мен қиындықтарды сипаттайды мамандар. Ата-аналар байланыс парағының артқы жағын толтырады, онда олар белгілейді баланың көңіл-күйінің ерекшеліктері, оның мектептен тыс уақыттағы мінез-құлқы, бала үшін маңызды үйдегі оқиғалар. Педагог-ассистент ата-аналарға орындауға ұсыныстар береді ұй тапсырмасын орындау және жағымсыз қылықтарды жеңу. Коммуникация парақтары тігіледі (папкаға жиналады) және бақылау күнделігінің бір түрі болып табылады оқушымен және оқу үдерісін қадағалау және қолдау. Олар бойынша мыналарды жасауға болады оқушының үлгерімі, сырттан қолдаудың қарқындылығы мен жеткіліктілігі туралы пайымдау мамандар, мұғалімдер, ата-аналардың оқу үдерісіне қатысуы туралы.

28

ҚОРЫТЫНДЫ

ЕҚБ бар балаларды сүйемелдеу ережелері реформалау контекстінде қарастырылады Қазақстан Республикасындағы орта білім туралы және заңдардың нормаларына сәйкес педагог-ассистент психологиялық-педагогикалық қызмет мүшелерінің бірі болып табылады. Олар мектептегі заңға тәуелді актілер мектепті сүйемелдеу. Ол, қызметтің басқа мүшелері сияқты, қажеттіліктерді бағалауды жүргізеді оқушының проблемалық мінез-құлқын, күшті және әлсіз жақтарын анықтайды. Белсенді сүйемелдеу бағдарламаларын құрастыруға қатысады және жеке құрастырады педагог-ассистенттің сүйемелдеу бағдарламасы. Білім алушыны бақылау жұмыс барысында мамандар оқушының өз функциясын орындай отырып, мынаны түсінеді оқушының мінез-құлқы болып табылады. Әр-тоқсаннан соңында хаттама жинақтама жұмысіндегі нәтижеге қол жеткізу мүмкін емес. Сондай-ақ педагог-ассистент те істей білуі тиіс бағытта жұмыс істеу. Ол барлық топ мүшелерімен, әсіресе мұғаліммен тығыз байланыста жұмыс істейді. Мұғаліммен педагог-ассистент бірлесіп мінез-құлықпен жұмыс істеу өйткені оның міндеті баланы өз бетінше сыныпқа толық енгізуге жеткізу ережелерін талқылайды, мұғалімнің бақылауына қатысуға болады, сабақтың жеке жоспарын қалай құруға болады, қалай тапсырмаларды дұрыс орындайтын болса баруға болады. Педагог-ассистент көмектесе алады көмек көрсету деңгейі. Егер көмек иерархиясы уақытында төмендемесе, бұл мұғалім сабақ барысында оқушының дербестігін қадағалай отырып, сабақ өткізуіне көмекші, тәрбиеші іздегенде, ең нашар нәтижеге әкеледі-ассистент және мұғалімді елемейді. Мезгіл-мезгіл болатын маман қажет оқушының мұғаліммен қарым-қатынасын бақылау үшін сыныпқа кіру-ассистент болып табылады. Осылайша, қарапайым көзбен қаншаға екенін көруге болады педагог-ассистенттің көмегі тиімді. Бұл маман көз қалған мүше болады, ал проблемалық мінез-құлықты түзету бойынша жұмыста көмекші мұғалім үнемі болуы керек өз бетінше білім алумен айналысу. Өйткені мінез-құлықпен жұмыс істеу - бұл тұтас ғылым. Әдіс қолданбалы мінез-құлық талдауы көптеген елдерде О бар балалармен жұмыс істеуде қолданылады. Осы әдістемелік ұсыныстарда жұмыс істеудің негізгі құралдары келтірілген мінез-құлықпен. Бірақ мінез-құлық өте алуақ түрді, кейде мұғалімнің көмекшісі өз бетінше педагог-ассистенттің көмегі уақытына болуы тиіс. Мұғалім мүмкіндігінше өзінше болады

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Мемлекеттік білім беру ұйымдары қызметкерлерінің үлгі штаттарын бекіту туралы
Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2008 жылғы 30 қаңтардағы N 77 қаулысы
Қазақстан Республикасы Үкіметінің 03.06.2020 № 346 қаулысымен жаңа
редакцияда).
2. Педагог лауазымдарының үлгілік біліктілік сипаттамалары. ҚР БҒМ бұйрығы
2009 жылғы 13 шілдедегі № 338 (жаңа редакцияда - ҚР Білім және ғылым
министрінің 2009.07.13. n 338 бұйрығымен).
30.04.2020 № 169).
3. Арнайы білім беру қажеттіліктерін бағалау ережелері. ҚР БҒМ 12.01.2022
бұйрығы
№ 4.
4. Білім беру ұйымдарындағы психологиялық-педагогикалық қамтамасыз ету
ережелері.
ҚР БҒМ 12.01.2022 № 6 бұйрығы.
5. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Ерекше жағдайларды
бағалау ережелеріне арналған нұсқаулық-әдістемелік хаты
білім беру қажеттіліктерін қанағаттандыру. ҚР БҒМ 12.01.2022 жылғы № 4
бұйрығы. Шығыс: 1-6/543 бастап
04.03.2022
6. Елисеева И.Г., Ализарина А.К. Балаларды психологиялық-педагогикалық қолдау
жалпы білім беретін мектептегі ерекше білім беру қажеттіліктері бойынша: әдіс.
Ұсынымдар. Алматы: ҰҒПО КП, 2019. - 118с.
7. Елисеева И.Г., Аханова Ж.Б. Мектеп оқушыларын психологиялық-педагогикалық
қолдау
Қолданбалы мінез-құлықты талдауға кіріспе. - М.: Триумф, 2015.
Т.2. Лифр, Макакен Д. Мінез-құлықпен жұмыс істеу стратегиялары. Қарқынды
тәсілдер. Ұсынымдар. - Алматы: РСИО ҰҒПО, 2020. - 69 б.
Бүгінгі күні оқу жоспары
8. Меллер К.В., Сұлтанов Е.О. Ерекше білім берудің проблемалық талдауының
әдістері (АЖ) ұжымы редакциясымен
Толкачев Л.Л., М. ЖК Толкачев, 2016
проблемалық мінез-құлықты түзеу принциптері және бұзылыстары бар балаларды
оқыту стратегиялары
аутизм спектрі және басқа да даму ерекшеліктері. - Самара: Баспа үйі
"Бахрах-М", 2017.
9. Джон О. Купер, Тимоти Э. Херон, Уильям Л. Хьюард Қолданбалы мінез-құлық
талдауы Транс.
ағылшын тілінен - М.: Тәжірибе, 2016.
10. Шрамм, Р. Балалық шақтағы аутизм және АВА: қолданбалы талдау әдістеріне
негізделген терапия
мінез-құлық/ Роберт Шрамм; транс. ағылшын тілінен З. Измайлова-Қамар; ғылыми.
ред. С. Анисимова. -
Екатеринбург: Рама баспасы, 2013.
11. Шаповалова О.

1 ҚОСЫМША

Педагог-ассистенттің ата-аналармен әңгімелесуіне арналған сауалнама

Толтырылған күні: _____

Баланың аты-жөні: _____

Ата-аналардың аты-жөні:

Педагог-ассистенттің аты-жөні: _____
Бала отбасында кіміге көбірек жақын болады?
Кім баламен көбірек уақыт өткізеді?
Балада қандай да бір проблемалар бар ма
жақындарыңызбен қарым-қатынаста болдыңыз ба?
Ағаларымен қандай қарым-қатынаста болады,
әпкелер ме?
Бала қандай жағдайды бастан кешіре ала ма?
жағдай отбасымен бірге бола ма?
Ол бөтен адамдар мен өзінің ажырата ма?
Ол өз заттарымен бөлісуді біледі ме ?
Баланың сүйікті ісі, ойыны қандай?
Қандай дағдыларөзіне-өзі қызмет көрсету
балада қалыптасқан ба?
Баланы не көбірек ынталандырады
айналысу керек пе?
Бала орындай ала ма немесе қабылдай ала ма
қандай да бір тұлға бойынша өзіндік жауапкершілік
үй шаруасына ?
Мүмкін ма бала орындау
өз бетінше қандай да бір
қызметі?
Көмек сұрай ала ма?
Өзі көмек көрсете ала ма?
Қандай жағдайларда проблемалық көрініс табады
мінез-құлық?
Қалай жиі көрінеді проблемалық
мінез-құлық ?
Ата-аналар проблемалық мәселемен қалай күреседі
мінез-құлықпен бе?

КОСЫМША 2

Педагог-ассистенттің оқушының еркін іс-әрекеттегі іс-әрекетін бақылау хаттамасы

Толтырылған күні: _____

Баланың аты-жөні: _____

Педагог-ассистенттің аты-жөні: _____

Бақылаудың міндеттері

Оқушының іс-әрекеті

Бала бейтаныс бөлмеде өзін қалай ұстайды
(тыныш кіреді жылжана үй-жай,
проблемалық мінез-құлықты көрсетеді, қаламайды
кіру, қорқу және т.б.)

Эмоциялардың, мимикалардың көрінісі (эмоциялар жарқын,
мәнерлеп, болып жатқан жағдайға сәйкес, емес
болып жатқан жағдайға сәйкес келеді және т.б.)

Ден қою арналған қатылді байланыс
(қабылдайды сабырлы, қарсыласады,
адекватты емес әрекет етеді және т.б.)

Бейтаныс адамдарға әрекет ету (көрсетеді
қызығушылық танытады, елемейді, өзін лайықсыз ұстайды
бір жағынан, бейтаныс адамның бетіне және мимикасына қарайды)

Жаңаға танымдық қызығушылықтың көрінісі
заттарға (қолына жаңа заттарды алады, алмайды)

Жаңа пәндерді зерттеу (қолына алады, алмайды
затты қолына алады, соған сәйкес пайдаланады
функционалдық мақсатына қарай затты пайдаланады
еріксіз түрде - кеміреді, жалайды,
әрекет етеді, бас тартып, қарсылаумен
стереотиптік және т.б.)

Ересектердің назарын аудару (егер солай болса, онда
ол мұны қандай жолмен жасайды)

Мінез-құлықтың көрінісі (мойынсұнғыш, табанды,
проблемалық мінез-құлықты көрсетеді және т.б.)

Агрессияға бейімділік

Орындалуы нұсқаулықтарда педагог-ассистенттің
(орындайды, орындамайды)

Педагогпен бірлескен іс-шараларға қатысу-
ассистент ретінде қатылады к бірлескен
іс-әрекеттерге қызығушылық танытпайды, елемейді,
өзара әрекеттесу процесінде қызығушылығын жоғалтады)

Айтылған сөзді түсіну (түсінеді, түсінбейді
түсінеді, өзіне жүгінгенді тыңдайды
сөйлеу және т.б.)

Өтініш білдіру (ересек адамнан бірдеңе сұрайды
сөздермен, қимылдармен, карточкалармен, қолмен тартады, емес
өтінішпен жүгінеді, өзі алады, көрсетеді
проблемалық мінез-құлық)

32

Ересектерді бақылауға ұмтылу және
жағдайды (өзінің орындауын талап етеді
талаптардың, емес бағынады талаптарға
ересек адамның)
Әңгімелесушімен диалогты қолдау

Әңгімелесушінің сөздері мен сұрақтарын қайталау

Сұрақтар қою (сәйкес сұрақтар қояды
жағдайға байланысты, қатысы жоқ сұрақтар қояды
нақты жағдайдың)

Стереотиптік қайталанатын формалардың көрінісі
мінез-құлық (айналдыру, қол соғу, қол алысу,
саусақпен санарлық, ойнауға деген ұзақ қызығушылық
қандай да бір пән бойынша, тұрақты дауыс беру,
мультфильмдердегі шаблондық сөз тіркестерін қайталау және т.б.)

Баланы қоздыратын әрекеттер мен ойындар
көбірек қызығушылық тудырады және оның назарын аударады

33

Педагог-ассистенттің сабақта бақылау хаттамасы

сынып оқушысының артында ... Оқушының аты-жөні ...

Толтырылған күні: _____

Оқу пәні: _____

Баланың аты-жөні: _____

Педагог-ассистенттің аты-жөні: _____

Ис-әрекеттердің көріну дәрежесі Оқушының ықтимал әрекеттерінің сипаттамасы **Жок** кейде Оқу қызметін ұйымдастыру

Сабаққа дайындығын көрсетеді:

- партада өз орнына отырады
- оқу құралдарын дайындайды
- сабаққа сәйкес

Мұғалім берген кезде оған қарайды түсініктемелер немесе сыныпқа сұрақ қояды

Нұсқауды, оқу тапсырмасын орындайды мұғалімнің сыныпқа арнаған сөзі

Нұсқауды, оқу тапсырмасын орындайды оқушыға жеке өзі жүгінген

Сұраққа жауап беруге бастамашылық танытады мұғалімнің немесе оның артынан қайталау

Мұғалім жазып жатқанда тақтаға қарайды онда үлгіні, иллюстрацияны көрсетеді, суретті

Тақтадан есептен шығарады

Тапсырманы соңына дейін орындауға ұмтылады

Сабақтағы жұмыс қарқыны:

баяу

сыныптың жалпы жұмыс қарқынына сәйкес келеді жылдам

Оқу бағдарламасын орындауға шоғырланады тапсырмалар (неше минут). 3 минуттан 7 минутқа дейін Демалу қажеттілігі келесі жолдармен туындайды

Педагог-ассистенттің көмегін қабылдайды:

- сабаққа дайындық кезінде
- оқу тапсырмасын орындау кезінде
- оқудан тыс уақытта

Мұғалімнің көмегін қабылдайды:

- сабаққа дайындық кезінде
- оқу тапсырмасын орындау кезінде
- оқудан тыс уақытта

34

Қабылдайды көмек бірге тараптар сыныптастар:

- сабаққа дайындық кезінде
- оқу тапсырмасын орындау кезінде
- оқудан тыс уақытта

Сыныптастарын бақылайды

Құрдастарының ис-әрекеттеріне еліктейді

Көмек сұрайды: мұғалімнен

педагог-ассистентте

құрдастарында

Елемейді: мұғалімдер

педагог-ассистенттің

сыныптастар

көрсетеді агрессивті мінез-құлық

қатысты:

- мұғалімдер

- педагог-ассистент

- сыныптастар

Кезінде ойын әрекеттерін орындайды

үзілісте құрдастарымен ойындар:

- педагог-ассистенттің көмегімен
- өз бетінше

Орындауға көмек қажет

ис-әрекеттердің өзіне-өзі қызмет көрсету

(киіну/шешіну, дәретханаға бару,

тамақ ішу және т.б.) қажеттісінің астын сызу.

Бүкіл сыныпқа ортақ оқу бағдарламаларын орындайды

мұғалімнің нұсқауы бойынша тапсырмалар, көмегімен педагог-ассистенттің (қажеттісінің астын сызу) көмегімен тапсырмаларды орындайды

нұсқаулық бойынша нұсқаулықпен және мазмұнымен мұғалімдер, педагог-ассистенттің көмегімен (қажеттісінің астын сызу)

Сәйкес тапсырмаларды орындайды бойынша жеке оқу бағдарламасымен мұғалімнің нұсқауы, мұғалімнің көмегімен-ассистенттің (қажеттісінің астын сызу)

35

ҚОСЫМША 4

Жағымсыз қылықтарды байқау хаттамасы №1

Баланың аты-жөні: _____

Педагог-ассистенттің аты-жөні: _____

Күні, уақыты, оқу пәні	ДЕЙІН (бұрын не болған жағымсыз мінез-құлық)	МІНЕЗ-ҚҰЛЫҚ (ол қалай көрінеді (кейін проблемалық мінез-құлық? Іс-әрекеттерді сипаттаңыз олар көрсетеді оқушы: бала лақтырады, тебеді, айқайлайды, өзін ұрды басқалардың және не)	КЕЙІН (оқушы тынышталды, не болды Сипаттаңыз олар не істедік, балаға айтты мұғалім, педагог-ассистент немесе ұстаз ересектер немесе балалар)
20.03.2022 8.45 Математика	Педагог-ассистент сұрады А. қарындаш қапшықт сөмке.	А. өзін-өзі ұрды басына бір рет, неішіне салып, оның еденге.	Педагог-ассистент А-ға жақындады. физикалық көмекпен көмектесті бастап қарындашты көтеріңіз еденге және қоюға сөмке. Одан кейін мақтады А. сол үшін, ол қарындаш қорабын көтерді және оны ішіне қойды сөмке.

№2 мінез-құлықты бақылау хаттамасы

Бақыланатын мінез-құлық (ашулану, айқайлау/немесе, өзіне-өзі агрессия, агрессия, қашу, бас тарту тапсырманы орындау, дөрекі ауызша мінез-құлық, еденге құлау, шешіну, бас тарту тапсырмаларды орындау, басқалары

Толтырылған күні: _____

Баланың аты-жөні: _____

Уақыты/күні: Дүйсенбі Сейсенбі Сәрсенбі Бейсенбі Жұма

Педагог-ассистенттің аты-жөні: _____

- 8.00 – 8.30
- 8.30 – 9.00
- 9.00 – 9.30
- 9.30 – 10.00
- 10.00 – 10.30
- 10.30 – 11.00
- 11.00 – 11.30
- 11.30 – 12.00

36

*Егер мінез-құлық байқалса, тиісті ұяшыққа белгі қойыңыз.

ҚОСЫМША 5

Педагог-ассистенттің балаға ұсынуы психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу қызметінің отырысы үшін

Оқушының аты-жөні _____
Жасы _____ Сыныбы _____

I. Оқу іс-әрекеті:

1. Сабаққа дайындығын көрсету _____

2. Мұғалімнің нұсқауларын орындау _____

3. Жұмыстың Жбм _____

4. Зейіннің шоғырлануы/табандылығы _____

5. Көмекті қалай қабылдайды _____

II. Жағымсыз қылықтардың ерекшеліктері:

1. Жағымсыз қылықтардың сипаттамасы _____

2. Құрдастарымен өзара әрекеттесу _____

III. Қызығушылықтар/сүйікті ойындар/
әрекеттер _____

Педагог-ассистенттің аты-жөні: _____

Толтырылған күні: _____

38

6-ҚОСЫМША

**Педагог-ассистенттің ҰБТ сыныбының оқушысымен жеке сабақ
жоспары _____ (Ф.Және баланың)**

Күні: _____

Тақырып: _____

Міндеттер: _____

Кезеңдері	Түрлері	Дидактикалық	Көрнекі құралдар	Түрлері	Пайдаланылатын	Білім
сабақтар	қызметтің түрлері	құралдар	күшейтулер	көмек	көтермелеулер	көтермелеулер
	(жаттығулар)		(ережелер, кесте, жетондар және т.б.)	(физикалық, қимылмен, көрнекі, вербалды)		

7-ҚОСЫМША

**Педагог-ассистенттің 1-сынып оқушысын қолдау бағдарламасының мысалы
20...- 20... оқу жылының 1 тоқсанына**

№№	Жұмыс бағыттары. Мақсаттар-күтілетін нәтижелер	Қол жеткізілгені туралы белгіскертпелер
----	---	--

1. Сыныптан тыс жұмыстар кезінде сыныпта, мектепте әлеуметтік қолайлы мінез-құлық дағдыларын қалыптастыру

- 1 Партада 5 минут отыру, 5 минут демалу (жұмыс үстеліндегі уақыт біртіндеп артады).
- 2 Мұғалім мен тәрбиешінің жеке нұсқауларын орындау- ассистент: қарындаш ал, екі шеңбер сыз, аш қарындаш қорапшасын алыңыз, қызыл қарындаш алыңыз, алманың үстіне сурет салыңыз, т.б.
- 3 Әрбір орындалған әрекет үшін сыйақы алу.
- 4 Мұғалімнің және педагог-ассистенттің көмегін қабылдау.
- 5 Педагог-ассистенттің көмегімен тапсырмаларды орындау.
- 6 Мұғалімді тыңдау және қарапайым өтініштерді орындау.
- 7 Құрдастарының қарапайым әрекеттеріне еліктеу.

2. Коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру

- 1 Ауызша мақтауды қабылдау.
- 2 Көтермелеуді қабылдау.
- 3 Айқайлаудың орнына "үзіліс" картасын көрсетіңіз.
- 4 "Шөлдеп тұрмын" карточкаларын пайдалана отырып, өтініштерді білдіру, "мен жегім келеді", "бер".

40

**3. Оқу-танымдық іс-әрекеттің компоненттерін қалыптастыру
(мотивациялық, белсенділік, рефлексивті-бағалау)**

1. Тәрбие жұмысының мақсатын соңына дейін ұстану орындалуы.
2. Орындаудың көрнекі жоспарын ұстаныңыз көркем еңбек сабақтарындағы оқу тапсырмалары.
- 3 Мұғалімнің жеке қойған сұрағына жауап беру.
- 4 Табысты болғаны үшін мақтауға эмоционалды түрде жауап беру орындалған оқу тапсырмасы.

4. Сыныптағы оқу ортасын, жұмыс орнын бейімдеу

- 1 Партаны, орындықты және шкафты таңбалау (бекіту баланың суреті).
- 2 Сыныптағы баланың мінез-құлық ережелерін қолдану.
- 3 "Шөлдегім келеді", "жегім келеді" карточкаларын пайдалану, "бер", "үзіліс".
- 4 Жетондарды (жұлдызшаларды) пайдалану

5. Жеке оқу бағдарламаларын іске асыру (бағдарламалар қоса беріледі)

Талап етілмейді

8-ҚОСЫМША

Проблемалық мінез-құлықты түзету жоспары

Іске асыру кезеңі _____
 Оқушының аты-жөні _____
 Сыныбы _____
 Педагог-ассистент _____
 Педагог-психолог _____

Түзетілетін мінез-құлық	Функциясы мінез-құлық	Өзгерту әдістері алдыңғылардың факторлардың	Жұмыс әдістері Өзгерту әдістері салдарларының мінез-құлық	Әдістер қалыптастырулар баламалы мінез-құлық	Ескертпе
----------------------------	--------------------------	---	--	---	----------

9-ҚОСЫМША

Педагогтар мен ата-аналардың коммуникация парағы

Оқушының аты-жөні _____ Күні _____

Ата-аналарға

Сыныптағы сабақтарда нені үйренді. Сыныптағы сабақтардағы жетістік. Туындаған (сабақ кестесіне сәйкес пәндерді көрсету): қиындықтар.

Мамандармен жеке сабақтарда нені үйренді. Пайда болған табыстар қиындықтар. (мамандармен жеке сабақтардың кестесіне сәйкес)

Мұғалімнің жазбалары

Мұғалім мен мамандарға

Бала қалай ұйықтады _____

Көңіл-күй _____

Дәрі-дәрмектер _____

Үй тапсырмасын орындау _____

Үйде дамыту сабақтары, үйірмелерге қатысу _____

Мінез-құлық _____

Басқалар _____

Мұғалімге, педагог-ассистентке, мамандарға арналған ескертпелер

Ата-аналардың қолы